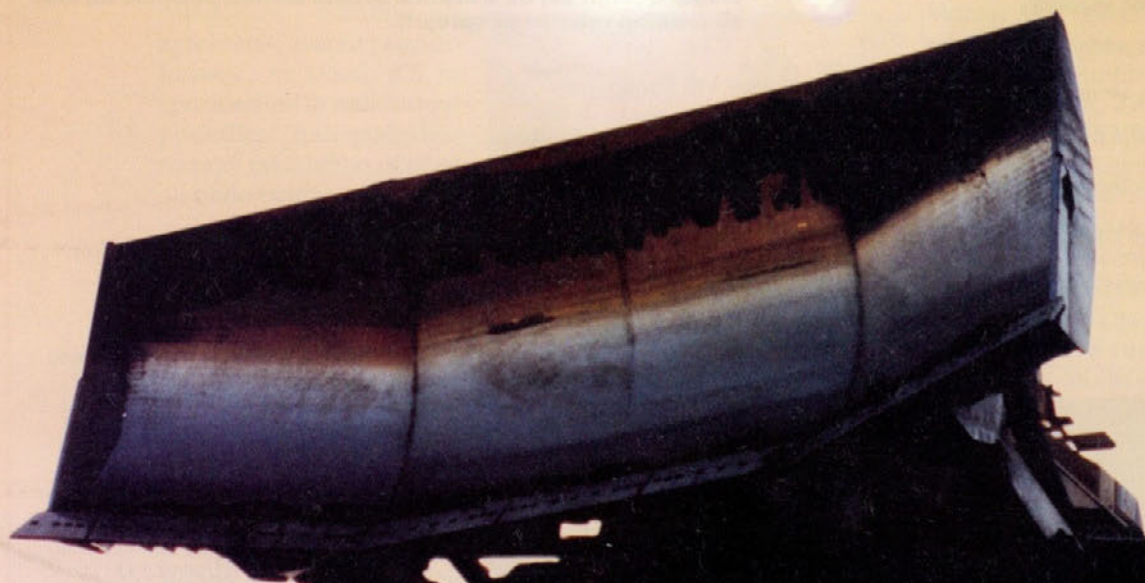

Rudar

Časopis poslovnega sistema Premogovnik Velenje

november 2001,
številka 8, leto XXXV

Prenizka
cena
premoga

Prenizka cena premoga

foto: Ivo Hans Avberšek

Cena premoga je prenizka

- 4 Nadzorni svet potrdil rebalans
- 6 Letni pregled razvojnih projektov
- 7 Cenejše pridobivanje premoga
- 10 Uvajanje čistih tehnologij izrabe lignita
- 11 Skupna reševalna akcija
- 12 Holding se postavlja na noge
- 14 Reorganizacija Strokovnih služb
- 16 Projekt za čiščenje jamske vode
- 17 Sedem idej - sedem realizacij

31. 8. 2001

Nadzorni svet holdinga Slovenske elektrarne je 9. oktobra imenoval tričlansko vodstveno ekipo. Poslovni direktor je postal dr. Milan Medved, direktor za razvojno področje v Premogovniku Velenje..

VSEBINA

Časopis poslovnega sistema Premogovnik Velenje, november 2001, številka 8

4

16. novembra so se člani nadzornega sveta Premogovnika Velenje seznanili s pojasnili vodstva podjetja o posledicah velike izgube glede na določila Zakona o finančnem poslovanju. Ocenili so, da v kratkoročnem smislu posledic ni, zato so predlog rebalansa sprejeli.

- 18 Na obisku v Vili Široko
- 19 Površinski kopi in varovanje okolja
- 20 Naš gost - Djordje Žebeljan
- 22 Za ta kolektiv se je bilo vredno truditi
- 24 Na pomoč!
- 28 Uživajmo kulturo
- 30 Adventure race Bjelolasica 2001
- 32 Zdravje - Benigno povečanje prostate

Razvoj jam Premogovnika Velenje in stopnjo pripravljenosti odkopnih polj obdelujemo v osmih razvojnih projektih. Novembra je bila letna verifikacija teh projektov, vam pa predstavljamo še zadnja dva: racionalizacijo prezračevanja jame in izgradnjo jamskih prog.

Mag. Djordje Žebeljan, državni podsekretar za energiko, je od

letošnje 4. skupščine delniške družbe Premogovnik Velenje predsednik nadzornega sveta. Med drugim pravi, da bo v prihodnje manj neposrednega vpliva vlade kot odredbodajalca in bo večji vpliv na ceno premoga imela cena električne energije, ki jo bo na trgu dosegel holding.

Izdajatelj

Poslovni sistem Premogovnik Velenje

Uredništvo

Glavna in odgovorna urednica: Diana Janežič

Novinarka in lektorica: Dragica Marinšek

Oblikovanje: Ivo Hans Avberšek

Naslov: Uredništvo Rudarja, Partizanska 78, 3320 Velenje, tel. 03/899 61 00, int. 18-15, fax. 03/5869-131

E-mail: Diana.Janezic@rlv.si, Ivo.Avbersek@rlv.si

Uredniški odbor

Božena Steiner, predsednica, Tatjana Krenker - gospodarsko področje, Marko Mavec - tehnično področje, Bojan Stropnik - razvojno področje, Tomo Lipnik - sindikat, Pavel Župevc - svet delavcev, Janja Juvan - IP HTZ, Mojca Ževart - ERICo, Metka Druks - Gost, Tomaž Pungartnik - Habit, Slavica Pogorelčnik - Kamnolom Paka, Milena Krofl - PLP, Miro Sitar - Telekom sistemi

Grafična priprava Naš čas, d.o.o. Velenje

Tisk SET Vevče

Naklada 4000 izvodov

Mesečnik Rudar prejemajo zaposleni v poslovnem sistemu Premogovnik Velenje brezplačno. Davek na dodano vrednost po stopnji 8%. Poština plačana pri pošti 3320.

Vsakdanje in druge odločitve

Pojem 'odločiti se' pomeni izraziti svojo voljo, kako naj kaj bo. Hm. Vsak dan se moramo o čem odločiti, že kar zjutraj, ko vstanemo. Bi - ne bi. Če bi, kako bi. Če ne bi - kako bi drugače. Brez konca in kraja.

Naše vsakdanje odločitve so lahko odlične, dobre, slabe ali povsem zgrešene. Da smo sprejeli eno od skrajnih odločitev - odlično ali zgrešeno -, zvezo pogosto kasneje, ne takoj. Ko že spoznavamo in tudi čutimo posledice. Tudi posledice so prav tako lahko odlične ali hudo boleče.

Dobre in slabe odločitve so prepoznavne mnogo hitreje, so manj usodne in mnogokrat se jih da tudi popraviti. Če jih, seveda, želimo, hočemo ali zmormo. Dobrih odločitev najbrž ne spreminjamo, slabih se največkrat ne da.

Ste se odločili za dodatek k pokojnini in podpisali pristopno izjavo za vključitev v pokojninski načrt? Pomembna odločitev, za katero smo potrebovali veliko podatkov, odgovorov na vprašanja. Zdaj smo se pač že nekako odločili - dobro ali slabo. To bomo spoznali čez leta, najprej čez 10 let.

Država se je odločila ustanoviti holding Slovenske elektrarne. Pri tej odločitvi smo imeli posamezniki v našem podjetju, ki je tudi član holdinga, bolj malo besede, bomo pa vsi čutili posledice te odločitve. Vsi sogovorniki v Rudarju, ki smo jih vprašali, pravijo, da je bila odločitev, da v holding stopi tudi Premogovnik Velenje, dobra. To bomo spoznali čez čas, že prihodnje leto.

Čigava bo odločitev, koliko premoga bomo odkopali v letu 2002 in po čem bo? Veliko ljudi in stvari bo vplivalo na to, v določeni meri pa se bomo morali odločiti tudi v Premogovniku Velenje. Koliko bomo lahko fleksibilni, prilagodljivi pri odkopavanju premoga in z

uravnavanjem proizvodnje sledili potrebam po premogu? Kdaj ga bo bolje nalagati na deponijo in delati zalogo? Kdaj ga bo pametneje jemati z deponije in zmanjševati odkop? Kdaj bo še tako nizka cena dovolj zanimiva, da bomo premog prodajali? Same odločitve, ki nas čakajo v prihodnjem letu.

Vodstvo Premogovnika Velenje se je odločilo reorganizirati strokovne službe in ponudilo nekaj možnih variant. Za katero se bomo odločili? To je tudi odločitev vsakega posameznika, zaposlenega v strokovnih službah. Resda so vodje posameznih služb pripravili nekaj predlogov, možnih variant, toda vsakdo lahko tudi sam razmišlja in predlaga drugačne načine dela, ki bodo zmanjšali stroške ali povečali prihodek od prodaje našega znanja. Z odločitvijo, ki jo bo sprejel vsak sam pri sebi, bo moral poslej delati, živeti. Boljše ali slabše.

Lepo se sliši, da pomeni 'odločiti se' izraziti svojo voljo, kako naj kaj bo. Ali pa je čisto res, da pri vsaki odločitvi, takšni in drugačni, s tem izrazimo svojo voljo? Kolikokrat smo v odločitve prisiljeni, pregovorjeni z močnimi ali trhlimi argumenti! Kolikokrat se zavestno odločimo drugače, kot nam narekuje naša volja, ker se zavedamo, da bi tista odločitev po naši volji imela slabše posledice!

Zato je vsako - posebej pa veliko, pomembno, usodno - odločitev treba dobro premisliti. Z različnih zornih kotov. Dobiti čim več odgovorov na vprašanja. Predvideti kratkoročne in dolgoročne posledice. Se posvetovati. Se globoko zamisliti in odstraniti lastne predsodke, stališča, prepričanja, vzroke, ki nas ovirajo, da bi sprejeli boljšo odločitev, in ki nas zgolj iz lastne trme, samozaverovanosti silijo, da izberemo slabšo odločitev.

Diana Janežič

Nadzorni svet potrdil rebalans

Nadzorni svet Premogovnika Velenje je 16. novembra delno nadaljeval svojo septembrsko sejo, na kateri je med drugim obravnaval predlog rebalansa letnega delovnega načrta. Na septembrski seji je namreč uprava podjetja dobila nalogo, da poišče možne poti za razrešitev nastalega položaja in preuči posledice, ki bodo zaradi velike izgube prizadele podjetje, upoštevajoč določila Zakona o finančnem poslovanju.

Naj ponovimo, kaj je botrovalo predlogu rebalansa letnega delovnega načrta 2001. Načrtovana prodaja premoga za proizvodnjo električne energije za leto 2001 je bila 35.900 TJ ali 3,570 milijona ton, ob tem pa naj bi prodali še 1.470 TJ ali 150.000 ton premoga z deponije Premogovnika Velenje. Predvideno je bilo tudi, da bo cena energetskega premoga 605,58 SIT/GJ.

V začetku januarja 2001 je bilo na deponiji 760.000 ton premoga, od tega v lasti Premogovnika Velenje 323.000 ton. Zaradi dodatnih pogodb Elesa o uvozu električne energije že v letu 2000 ni bila realizirana bilančna proizvodnja električne energije v TEŠ; izpadlo je 130 GWh. Izkop premoga je bil skladen z bilanco in z letnim delovnim načrtom 2000, zato se je deponija Premogovnika Velenje povečala še za nenačrtovanih 160.000 ton premoga.

Prek leta ta povečana količina premoga ni bila porabljena in bi ob koncu leta 2001, brez dodatnih aktivnosti, predvidoma znašala 340.000 ton, skupna deponija pa bi preseгла 800.000 ton. Takšne količine, seveda, med drugim omejujejo normalno odlaganje premoga, zato se je vodstvo odločilo za nekatere ukrepe pri vodenju proizvodnje - spremembo delovnega koledarja s prostimi petki v oktobru in novembru, zaustavljanjem odkopnih delovišč. Vse to dodatno draži proizvodnjo, ruši plačno politiko, povzroča nejevoljo zaposlenih...

Rešitev: dodatna prodaja elektrike

V predlogu rebalansa letnega delovnega načrta 2001 je vodstvo Premogovnika Velenje predlagalo Ministrstvu za okolje in prostor - Uradu za energetiko, da pomaga realizirati dodatno prodajo električne energije iz TEŠ v višini vsaj 120 GWh. Pridobljena naj bi

TEŠ naj bi z dodatno prodajo premoga z deponije v letu 2001 pridobila 3220 GWh električne energije.

bila iz premoga s premogovniške deponije, prodajo pa naj bi opravili med 15. oktobrom in koncem leta. Tako bi TEŠ v letu 2001 pridobila 3.220 GWh električne energije.

Ob tem je vodstvo za zadnje tri mesece v letu 2001 pripravilo tudi več drugih ukrepov za zmanjšanje problemov, vezanih na velikost deponije premoga. Spremenilo je delovni koledar in uvedlo proste petke v oktobru in novembru, ugotovilo, da mora Premogovnik Velenje imeti stalno lastno zalogo premoga na deponiji, ki ustreza štiri- oziroma petdnevni proizvodnji, to je okoli 80.000 ton premoga, ter se odločilo, da bomo letos pridobili okoli 110.000 ton manj premoga, kot je bilo predvideno z letnim delovnim načrtom, to količino premoga pa bomo TEŠ prodali z lastne deponije.

Poleg tega se je zaradi poslabšanja likvidnosti podjetja odločilo

podaljšati tudi plačilne roke za dobavitelje na 90 in več dni, zadrževati nabavo opreme, realno znižati višino zalog re-promateriala in rezervnih delov ter se dodatno zadolžiti.

Cena je preizkita

Vodstvo podjetja ugotavlja, da bo tako spremenjena politika uresničevanja delovnega načrta Premogovnika Velenje imela za posledico dodatno poslabšan poslovni rezultat za leto 2001, ki ga je treba sanirati. Zato je predlagalo sklenitev pogodb za odprodajo dodatnih količin premoga z deponije, četudi po nižji ceni, kot je njegova knjigovodska vrednost.

Pogodba je že bila sklenjena 13. oktobra. Premog je bil prodan po ceni 336,53 SIT/GJ in s to prodajo smo pridobili 495 milijonov SIT, kar je skoraj 300 milijonov manj, kot bi z redno prodajo.

Temu izpadu prihodka je treba prišteti še izpad prihodka skoraj milijarde to-

V letnem delovnem načrtu smo predvideli, da bo cena energetskega premoga 605,58 SIT/GJ, bila pa je komaj 580,78 SIT/GJ.

larjev zaradi neprodanih 160.000 ton premoga z začetka leta. Tako je skupni izpad prihoda Premogovnika Velenje v letu 2001 milijarda 279 milijonov SIT. Dejstvo je, da je podjetje ustvarilo izgubo predvsem zaradi zelo nizke cene energetskega premoga, pa tudi zaradi inflacije, revalorizacije plač v letu 2001 in zaradi prodaje premoga z deponije.

Če bo Ministrstvo za okolje in prostor sprejelo ukrepe, s katerimi bo saniran ta izpad prihodka, bi ob koncu leta 2001 Premogovnik Velenje imel 1,2 milijarde SIT izgube. Ta višina pa ni tolikšna, da bi podjetje prizadele posledice Zakona o finančnem poslovanju.

Direktor Premogovnika Velenje dr. Franc Žerdin poudarja, da je cena premoga prenizka, da bi bilo možno poslovanje v podjetju organizirati brez velikih motenj in nenormalno velike

izgube, na katero sami odločilno ne moremo vplivati. "V letnem delovnem načrtu smo predvideli, da bo cena energetskega premoga 605,58 SIT/GJ, bila pa je komaj 580,78 SIT/GJ. Ta razlika v ceni pomeni skoraj 900 milijonov manj prihodka."

Nadzorni svet je rebalans potrdil

16. novembra so se torej člani nadzornega sveta Premogovnika Velenje seznanili s pojasnili vodstva podjetja o posledicah velike izgube glede na določila Zakona o finančnem poslovanju. Ocenili so, da v kratkoročnem smislu posledic ni, zato je nadzorni svet predlog rebalansa sprejel.

Več o tem lahko preberete v pogovoru s predsednikom nadzornega sveta mag. Djordjem Žebeljanom v rubriki Naš gost.

Diana Janežič

S seje sveta delavcev

Člani sveta delavcev so se na svoji 8. redni seji 15. novembra seznanili z vsebino dnevnega reda za sejo nadzornega sveta Premogovnika Velenje, predvsem s predlogom rebalansa in dogovorom o financiranju dodatnega pokojninskega zavarovanja za zaposlene v energetiki, pod točko razno pa so se med drugim informirali o reorganizaciji Strokovnih služb.

Predlog rebalansa je podal direktor dr. Franc Žerdin. Člani sveta delavcev niso imeli vprašanj, menili so le, da se že preveč let vlečejo iste razprave, kako je cena premoga prenizka in da imamo vedno izgubo, za katero nismo (povsem) sami krivi.

Več razprave je bilo pri obravnavi dodatnega pokojninskega zavarovanja. Vsa razprava pa je vodila v prepričanje, da je včlanitev v drugi pokojninski steber pametna in koristna, da z njo vsak posameznik le pridobi, zato so se vsi zavzeli za pospešitev akcije, da se bo vanj vključilo vsaj 66 odstotkov zaposlenih.

Pod točko razno so se, kot že rečeno, seznanili s predlogom reorganizacije Strokovnih služb, nato pa več časa namenili že večkrat obravnavanemu usta-

navljanju Športnega društva. Tudi tokrat niso našli dobre rešitve in skupnega jezika o različnih predlogih ter argumentih za ustanovitev in proti. Odločili so se, da to akcijo naprej vodi sindikat, ker pri sindikatu tudi sedaj deluje komisija za šport in rekreacijo.

Ob koncu so sprejeli še dva ugotovitvena sklepa glede novih članov sveta delavcev. Ker je Tomo Lipnik iz Praktičnega izobraževanja postal predsednik sindikata, Marjan Žibert pa je bil iz Zračenja premeščen za dežurnega premogovnika, so ju zamenjali z dvema kandidatoma z zadnjih volitev, ki sta poleg njih dobila največ glasov.

To sta **Danilo Lamut** iz Praktičnega izobraževanja in **Leon Grobelnik** iz Zračenja, ki sta tako postala nova člana sveta delavcev. /dj/

5. strateško-poslovna konferenca

V hotelu Barbara v Fiesi poteka od 29. novembra do 1. decembra 5. strateško-poslovna konferenca poslovnega sistema Premogovnik Velenje. Na njej se bodo udeleženci - vodstvo Premogovnika Velenje in hčerinskih podjetij - pogovarjali in sklepali o strateških usmeritvah poslovnega sistema.

V četrtek dopoldne so pregledali uresničevanje sklepov 4. strateško-poslovne konference, poslušali poročili o realizaciji projekta kakovosti v podjetju in o poteku aktivnosti pri izdelavi izjave o varnosti pri delu z oceno tveganja. Seznanili so se s predlogom zavarovanja ljudi in opreme v letu 2002 ter razpravljali o energetski oskrbi podjetja v letu 2002, o vrednotenju osnovnih sredstev in opreme, o izločanju poslovno nepotrebnih sredstev in storitev ter o poteku nadaljnjih aktivnosti pri politiki prestrukturiranja poslovnega sistema v letu 2002.

Četrtkovo popoldne je bilo namenjeno predstavitvi predloga delovnega načrta Premogovnika Velenje za leto 2002.

V petek se bodo udeleženci konference dopoldne seznanili z delovnimi načrti tehničnih služb, zunanje realizacije, investicij, rudarskih škod in nato oblikovali zaključke za delovni načrt Premogovnika za leto 2002. V petek popoldne in soboto dopoldne pa bodo na vrsti predstavitve delovnih načrtov hčerinskih podjetij za leto 2002 s poudarki na uresničevanju njihovih razvojnih načrtov.

Sklepi 5. strateško-poslovne konference bodo predstavljeni kolegiju direktorja Premogovnika Velenje v ponedeljek, 3. decembra, v Velenju, povzeli pa jih bomo v decembrski številki Rudarja.

Letni pregled razvojnih projektov

Na 4. strateško-poslovni konferenci poslovnega sistema v letu 2000 so bili sprejeti tudi sklepi glede programa in organizacije razvojne dejavnosti v tehnološkem procesu pridobivanja premoga, konkretnije glede razvoja jame Premogovnika Velenje in stopnje pripravljenosti odkopnih polj. Zastavljenih je bilo osem razvojnih projektov, ki so bili ob letu verificirani.

Ti projekti in njihovi vodje so:

- ✓ razvojni projekt za jamske proge, vodja dr. Evgen Dervarič,
- ✓ razvojni projekt za ekologijo delovnega okolja, vodja Zdenko Lah,
- ✓ razvojni projekt za pridobivanje in transport premoga, vodja mag. Marjan Kolenc,
- ✓ razvojni projekt za transport in logistiko, vodja Damijan Kanduti,
- ✓ razvojni projekt za jamsko vrtanje, vodja Bojan Lajlar,
- ✓ razvojni projekt za energetsko varčno podjetje, vodja Zdenko Lah,
- ✓ razvojni projekt za čiste tehnologije uporabe premogov, vodja Franci Lenart in
- ✓ razvojni projekt za racionalizacijo prezračevanja, vodja dr. Evgen Dervarič.

Vseh osem projektov smo vam predstavili tudi v letošnjih številkah Rudarja - zadnja dva - za jamske proge in za racionalizacijo prezračevanja - predstavljamo v tej številki. 8. novembra pa so v Zeleni dvorani predstavili delo svojih razvojnih skupin tudi vodje projektov. Poudarjeno je bilo, da želimo z realizacijo razvojnih projektov omogočiti takšno proizvodnjo premoga, ki bo cenejša, varnejša in na tehnološko visokem nivoju.

Odločitev za postavitev osmih razvojnih projektov temelji na prihodnjem razvoju jame. Odkopavanje premoga v Premogovniku Velenje poteka v območju velenjskega odkopnega polja. Glavni vir proizvodnje predstavljata jami Pesje in Preloge-jug. Na območju jame Škale se odkopavanje zaključuje, v pripravi je nadomestna lokacija za zagotavljanje proizvodnje v jami Preloge-severozahod. Tako bomo v Premogovniku Velenje povečali koncentracijo proizvodnje, kar bo omogočilo ekonomsko in tehnično bolj učinkovito odkopavanje. Ta koncept bo v naslednjih treh letih zahteval povečana investicijska vlaganja predvsem pri:

- ✓ projektu zapiranja jame Škale in projektih, ki so vezani na pocenitev in poenostavitev proizvodnega procesa,
- ✓ načinu odkopavanja v posameznih območjih sloja premoga,
- ✓ ureditvi glavnih odvozov premoga (nov koncept odvoza premoga zaradi večje globine odkopavanja, izravnalni bunkerji, avtomatizacija odvoza),
- ✓ ureditvi glavnih tras za transport materiala (nakladalno razkladalne postaje),

Dr. Evgen Dervarič je povzel enoletno delo pri razvojnih projektih.

- ✓ ureditvi glavnih tras za prevoz delavcev (sedežnica za prevoz ljudi v jami Preloge jug in severozahod),
- ✓ izgradnji pomožnih prostorov (centralna remiza, centralna vulkanizirnica, črpalna postaja za emulzijo, glavno jamsko črpališče, proge za odvodnjavanje, sanacija zračilnih prog in zračilnih objektov, ogrevanje jaška Šoštanj II, skladišča orodja in materiala).

Po besedah direktorja tehničnih služb **dr. Evgena Dervariča** je delo pri razvoju tehnološkega procesa pridobivanja premoga v celoti organizirano na principu projektnega vodenja "od ideje do izvedbe" in z matrično organizacijo. Uvajanje novih tehnologij v proizvodnjo pa poteka po principu funkcionalne organizacije.

Delo pri razvojnih projektih kontrolira in verificira razširjeni kolegij tehničnega direktorja najmanj dvakrat letno, rezultati pa bodo predstavljeni in preverjeni tudi na letošnji 5. strateško-poslovni konferenci podjetja.

Diana Janežič

Največje dosežke je človek dosegel s pomočjo enkratnih procesov - projektov, ne glede na to, na katero dejavnost človeka se to nanaša.

Cenejše pridobivanje premoga

Predstavljamo zadnja dva razvojna projekta od osmih, ki so bili lani zastavljeni glede razvoja jame Premogovnika Velenje in stopnje pripravljenosti odkopnih polj. Nosilec teh dveh razvojnih projektov - racionalizacija prezračevanja jame in izgradnja jamskih prog - je dr. Evgen Dervarič, univ. dipl. inž. rud., direktor tehničnih služb.

Racionalizacija prezračevanja jame

V projektni skupini za racionalizacijo prezračevanja jame so poleg vodje še Jože Krk, inž. el., Rajko Pirnat, univ. dipl. inž. str., ter Marjan Lampret, Dejan Radovanovič, Damijan Selan in Zmago Žibert, vsi univ. dipl. inž. rudarstva.

Cilji razvojnega projekta so:

- ✓ optimiranje prezračevanja jame Premogovnika Velenje v dela prostih dneh,
- ✓ optimiranje prezračevanja jame v času rednega obratovanja jame,
- ✓ minimalna potrebna količina zraka za prezračevanje jame,
- ✓ znižanje stroškov za električno energijo,
- ✓ "on line" kontrola zračilnih parametrov,
- ✓ neposredni monitoring in sistem krmiljenja prezračevanja,
- ✓ posodobitev varnostno-informacijskega sistema ter poenostavitev plana obrambe in reševanja za večjo preglednost in lažjo uporabo.

Dr. Dervarič je takole predstavil opravljeno delo in rezultate, ki so jih dosegli pri izvajanju projekta: "Pridobljeni podatki v času redukcije prezračevanja oziroma obratovanja glavnih ventilatorjev pri spremenjenih obratovalnih stopnjah (prihranek

energije, normalno prezračevanje jamskih prostorov) predstavljajo pozitivne razloge za izdelavo operativnih navodil optimiranja prezračevanja jamskih prostorov Premogovnika Velenje v času metanskega režima ob koncu tedna.

Za te primere je potrebno izdelati univerzalna navodila, ki bodo definirala protokol redukcije prezračevanja, kadar se v jami ne odvija tehnološki proces pridobivanja premoga in to dopuščajo ostali požarno-varnostni parametri.

Predpogoj za določitev optimalne obratovalne točke delovanja glavnega ventilatorja na površini so ustrezno določeni zračilni parametri jamskih prostorov. S poznavanjem le-teh je ob odpravi določenih tehničnih pomanjkljivosti mogoča nadaljnja racionalizacija prezračevanja jamskih prostorov Premogovnika Velenje z avtomatizacijo predvidenih prezračevalnih ukrepov v času metanskega režima ob koncu tedna.

Treba je pridobiti ponudbo za izvedbo avtomatskega krmiljenja in nastavitve obratovalne stopnje glavnega ventilatorja v zračilnih postajah Pesje in Šoštanj.

Nadaljnji procesi optimiranja prezračevanja jam Premogovnika Velenje so več ali manj vezani na jamsko posodobitev varnostno-informacijske-

ga sistema. V analizi jamskega procesnega dela je ocenjeno, da bi lahko glede na tehnične zahteve in zanesljivost obratovanja jamske procesne postaje ustrezale še naslednjih pet let, medtem ko bi bilo treba v naslednjem letu ali dveh zamenjati najbolj kritične analogne merilnike. Zato je treba pospešiti iskanje nadomestnih analognih merilnikov in pridobiti ponudbe za stacionarne merilnike metana, merilnike ogljikovega dioksida in ogljikovega monoksida.

Izdelava plana obrambe in reševanja na intranetu kot pomoč vodstvu reševanja zadovoljivo napreduje. Trenutno v prikazu lahko vidimo ogroženo področje ob nastanku potencialne nevarnosti za večino požarnih sektorjev jam Premogovnika Velenje brez izvedenih tehničnih ukrepov za zmanjšanje potencialne nevarnosti. O problematiki bo izdelano poročilo.

Karta požarnih sektorjev je izdelana v AutoCAD-u in v java skriptu, ki predstavlja boljšo različico, saj za pridobivanje informacij o načrtu obrambe in reševanja za posamezen požarni sektor ni potrebna draga programska oprema. Proces verifikacije načrta obrambe in reševanja je še zmeraj dolgotrajen, zato je treba preveriti možnosti elektronskega podpisovanja dokumentov.

V zaključni fazi je izdelava pilotnega projekta posodobitve jamske karte,

Zmanjšanje obremenitev na ventilatorskih postajah v času od 24. 12. 2000 - 4. 11. 2001

obdobje	čas - dni	kot lopatic		zmanjšanje moči (kW)			zmanjšanje porabe energije (kW)	prihranek SIT
		VP Š	VP P	VP Š	VP P	skupaj		
dec. - jan.	10	-2 stop.	-2 stop.	140	40	180	43.200	544.320
april - maj	8	-2 stop.	-2 stop.	140	40	180	34.560	435.456
avgust	8	-1 stop.	-2 stop.	140	40	110	21.120	266.112
okt. - nov.	8	-1 stop.	-2 stop.	140	40	110	21.120	266.112
							120.000	1.512.000

kWh = 12,6 SIT, stroški = 0

zračilne karte, karte telefonije, karte požarnih sektorjev... V prihodnje bo mogoče vse zelene karte gledati z ustreznimi pregledovalniki in iskati zanimive informacije na ekranu. Tako bo v veliki meri zmanjšano kopiranje in plotanje vseh mogočih kart.

Projekti ogrevanja zraka v jašku Šoštanj 2 so bili v osnovi vezani na projekte, izvedene na površini. Obdelani sta bili dve varianti, ki sta se med seboj ločili glede na velikost investicije in velikost obratovalnih stroškov. Odločili smo se za varianto s pomočjo toplotnih izmenjevalcev.

Ob pripravi projektne naloge smo trčili na vrsto problemov na površini. Ob tem smo prišli na idejo, da bi ogrevanje izvedli kar v jami. Za investicijo na površini bi potrebovali 126 milijonov SIT z letnimi vzdrževalnimi stroški 11 milijonov SIT. Investicija v jami bo znašala okoli 70 milijonov SIT, kar je znaten prihranek.

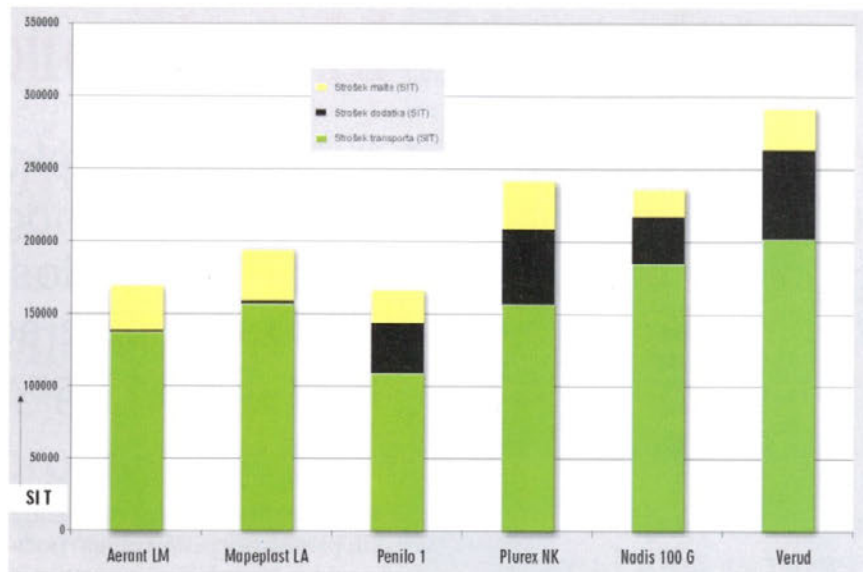
Projekt ogrevanja svežega zraka vstopnega zračilnega omrežja jaška Šoštanj 2 je v izvedbeni fazi. Delovna skupina in projektna skupina sta odlično opravili svoje delo."

Izgradnja jamskih prog

V projektne skupini za izgradnjo jamskih prog so poleg dr. Dervariča še Jože Krk, inž. el., Stanko Zagoršek, univ. dipl. inž. str., ter mag. Andrej Blažič, Dušan Čížmek, Marijan Lenart, Janez Mayer, Marko Mavec, Borivoj Oprešnik in Samo Žolger, vsi univ. dipl. inž. rudarstva.

Cilji razvojnega projekta so:

- ✓ manjši obseg podgrajevanja in uvažanje enostavnejših in kvalitetnih podgradnih sistemov,
- ✓ znižanje stroškov izdelave opaža za 30 odstotkov in
- ✓ večji povprečni dnevni napredek za 40 odstotkov.

Primerjalna tabela poizkusa izdelave klasične izolacijske obloge z novimi aditivi – poizkus je bil opravljen na pripravskem delovišču številka 3 v jami Preloge med 11. 6. in 11. 7. 2001. Postopki priprave in nanašanja so bili enaki kot pri klasični tehnologiji. Preizkušenih je bilo pet dodatkov na odsekih dolžine 15 m.

"K doseganju prvega cilja razvojnega projekta pristopamo z zmanjševanjem gostote vgrajevanja ločnih okvirjev in nadomeščanjem potrebne nosilnosti podgradnje s kompozitnimi sidri," je pričel predstavitev aktivnosti pri omenjenem razvojnem projektu **dr. Evgen Dervarič**.

"Rezultati dela v preteklih letih so nas prepričali, da so kompozitna sidra izjemno kakovosten nadomestni podgradni element za jekleno ločno podporje.

V fazi izgradnje jamske proge je podgrajevanje z njimi znatno cenejše kot podgrajevanje z jeklenim ločnim podporjem, v fazi odkopavanja, ko z odkopom likvidiramo pristopne proge, pa je način likvidacije bistveno enostavnejši, ker sidra odrežemo z rezalno-nakladalnim strojem. Ločne okvirje pa je treba izgrajevati na ustjih odkopa, kar je zelo zahtevno delo.

Lani smo za kvalitetnejše vgrajevanje sider na Pripravah zmanjšali debelino opaža v jamskih progah. Ukinili smo

opaž debeline 10 cm, uporabljamo samo še opaža debeline 7cm in 4 cm. Z novimi razvojnimi koraki bomo v prihodnje projektirali le še opaž debeline 4 cm. S tem bomo bistveno prispevali k pocenitvi opaža in k znižanju stroškov za izdelavo opaža. Gre za klasičen opaž, to so lesene deske, z zunanjo izolacijo iz pepelnih mešanic in zapolnjevanjem oboda proge s pepelnimi mešanicami.

Pri zunanji izolaciji oboda proge smo intenzivno preizkušali vrsto različnih materialov in tehnologij. Rezultati so prikazani v zgornjem grafu.

Za prihodnje leto načrtujemo uvajanje teh materialov, saj so vsi poskusi dali pozitivne rezultate. V Premogovniku Velenje si že več let prizadevamo, da bi leseni opaž nadomestili z opažem iz umetnih materialov oziroma z jekleno mrežo.

V jami smo opravili več poskusov; znan je poskus na koti -5C v jami Pesje, ko smo odvozno progo v celoti izdelali z mrežnim pletivom /na fotografiji/. Te

proge nismo protipožarno izolirali. Dostavno progo smo izdelali na podoben način, le da smo za zunanjo izolacijo uporabili obrizge na osnovi betonskih mešanic. Tako izgrajeni progi sta dobro služili namenu in kljubovali vsem nevšečnostim, skozi katere se je prebijal odkop.

Na tej etaži smo v odseku proge pred okopom v dolžini 30 metrov izropali jekleno ločno podporje. Proga je bila v celoti podprta le s sidri in podgrajena je bila dovolj učinkovito.

Takšno tehnologijo izgradnje jamskih prog, torej brez jeklenega ločnega podporja, želimo uvesti v Premogovnik Velenje, vendar jo je treba uvajati dalj časa. Trudimo se, da bi zagotovili razmere za novo tehnologijo. Bazirala bo na mrežah, sidrnih sistemih in zunanji izolaciji opaža.

V premogovniku so oksidacijski procesi hitri in si ne moremo privoščiti, da bi opaže izdelali brez zunanje izolacije. V ta namen v kombinaciji z različnimi vrstami mrež preučujemo načine izdelave kontaktnih obrizgov s pomočjo betonskih mešanic, ki smo jih opravili s strojem SBS.

Veliko prijaznejši in učinkovitejši pa so nanosi iz umetnih mas (poliuretan, tekflex, mining plast), ki imajo dobre lastnosti, edina slaba pa je ta, da so v velikih količinah drage. Z vsemi temi poskusi bomo nadaljevali tudi v letu 2002.

Tehnologija, ki jo uvajamo v jame, zahteva kvalitetne vrtalne garniture. Lani smo na napredovalni stroj Eickhoff namestili dve vrtalni garnituri, ki naj bi učinkovito opravljali delo namesto ročnega sistema. V letu 2002 načrtujemo vrtanje s pomočjo posebne platforme, na katero bomo namestili dve vrtalni garnituri.

Naši osnovni nalogi pri izgradnji jamskih prog bosta razvoj in organizacija tehnologije sidranja s čim večjimi učinki. Naj za primer povem, da v avstralskih premogovnikih meter jamske proge izdelajo v 6 minutah s pomočjo jeklene mreže in s pomočjo osmih kompozitnih sider, podobnih našim.

Seveda so razmere v njihovih premogovnikih bistveno enostavnejše, a če bomo pri nas izdelali meter proge v eni uri, bomo zadovoljni. Sedaj naredimo šest metrov na dan, "je sklenil dr. Dervarič.

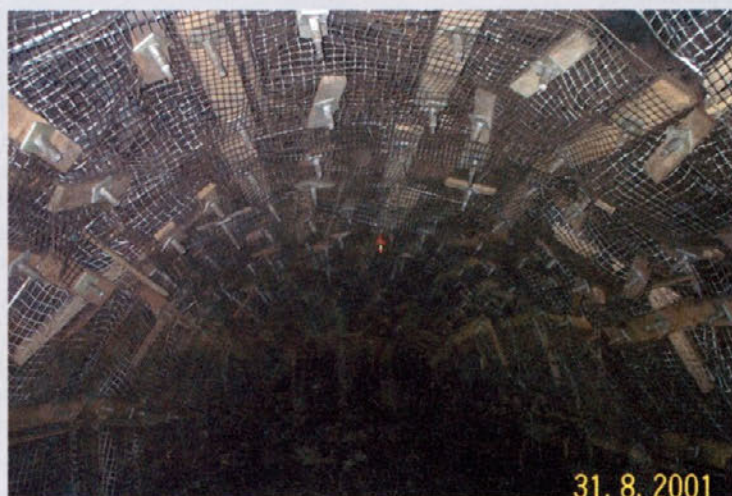
Diana Janežič

Tehnologija, ki jo uvajamo v jame, zahteva kvalitetne vrtalne garniture. Na fotografijah zgoraj in spodaj je prikazano vrtanje sidrnih vrtin.

Etažna proga brez jeklenega ločnega podporja, na fotografiji spodaj

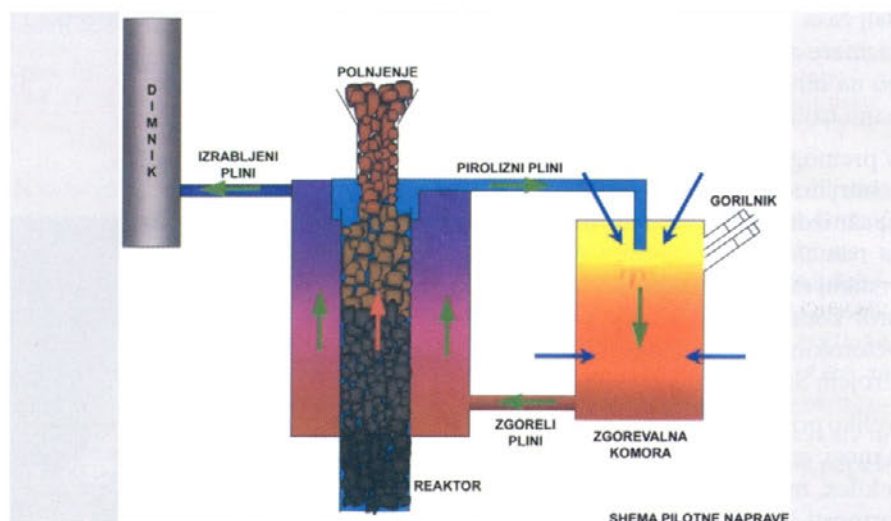
Uvajanje čistih tehnologij izrabe lignita

V letu 2000 smo s kolegi s Tehnične Univerze v Aachnu izvedli laboratorijsko karbonizacijo velenjskega lignita. V rotacijskem reaktorju smo segrevali lignit do temperature 750 °C, pirolizne pline, ki so izhajali iz lignita, pa smo zbirali za nadaljnjo analizo.

Rezultati poskusa so bili zelo ugodni, saj se je kurilna vrednost lignita povečala na 18 MJ/kg, zmanjšala pa se je tudi vsebnost plinskih komponent, ki pri običajnem gorenju povzročajo nastanek škodljivih oksidov. Karbonizat je bil uspešno briketiran, specifična površina oz. sposobnost absorpcije nečistoč pa se mu je povečala na vrednost, ki jo dosega aktivno oglje.

Rezultati laboratorijskih raziskav so nas spodbudili k razmišljanju o postavitvi pilotne naprave za karbonizacijo lignita v Velenju, v kateri bi preverili vstopne in izstopne parametre ter pričeli s poskusno proizvodnjo aktivnega oglja in izdelavo briketov iz velenjskega lignita. Projektna skupina, ki jo sestavljajo raziskovalci Premogovnika Velenje, IRGO in ERICo ter Tehnične Univerze v Aachnu, je pripravila smernice za nadaljevanje laboratorijskih raziskav, nato pa smo na povabilo kolegov iz Aachna obiskali Kuching v Maleziji in si ogledali pilotno napravo za karbonizacijo malezijskega premoga.

Pilotna naprava v Kuchingu je nastala na podlagi petletnega tehničnega sodelovanja med Nemčijo in Malezijo. Postavljena je na območju Geološkega inštituta Malezije. Sestavljena je iz dveh temeljnih reaktorjev. Osnovo predstavlja zgorevalna komora, iz katere vodijo vroče pline v reaktor, napolnjen s premogom. Tu se sproži proces pirolize, v katerem nastajajo pirolizni plini, ki jih vodijo v zgorevalno komoro. Zunanji vir energije ni več potreben, pirolizni plini ob zgorevanju dajejo dovolj energije za nadaljevanje procesa. Osnovna kontrolna parametra procesa sta čas karbonizacije in temperatura. Materiali, ki so primerni za karbonizacijo, morajo vsebovati manj kot 27 odstotkov vlage ter manj

kot 20 odstotkov pepela (suhe vrednosti), granulacije med 10 in 50 mm. Čas karbonizacije enega polnjenja je 10-12 ur, kapaciteta naprave pa je 1000 kg/h.

Osnovno vodilo pri izvajanju poskusov je bilo izpolnjevanje vseh emisijskih vrednosti, ki jih predpisuje nemška zakonodaja (primerljiva z našo). V testih karbonizacije so uporabili premog iz štirih odkopnih področij v Sarawaku (Merit, Belawie, Mukah in Malingian). Ker Malezija ne pridobi dovolj premoga za lastne potrebe, so v testih uporabili tudi premog s Filipinov. Zaradi velikih količin biomase kot subprodukta pri pridelavi olja iz palm, so poskusno izvedli tudi karbonizacijo biomase in premoga. Rezultati so potrdili pričakovanja o povečanju kurilnih vrednosti in zmanjšanju emisijskih plinov pri gorenju.

Ogledali smo si tudi Geološki inštitut Malezije ter laboratorij za elementno analizo in kurilno vrednost premoga.

V nadaljevanju obiska smo definirali aktivnosti za nadaljevanje poskusov karbonizacije v Velenju, in sicer ciljno po zahtevah finančnega instrumenta EU Life-III - okolje. Projekt je

razvojno-aplikativne narave, zato ustreza pogojem za pridobitev mednarodnih sredstev Evropske unije iz sklada, ki podpira demonstracijske projekte s področja vplivov industrije na okolje. Opredelili smo glavne in pomožne aktivnosti projekta skupaj s pričakovanimi rezultati, potrebne raziskave in analize za postavitve pilotne naprave in analize, ki jih bomo izvajali med obratovanjem naprave, določili smo terminski plan izvajanja, obremenitve izvajalcev ter ključne mejnike in potrebna fazna poročila.

Ocenjujemo, da bomo za izvedbo projekta potrebovali 18 mesecev, vrednost projekta pa znaša 550.000 Evrov. Od Evropske unije pričakujemo finančno pomoč za izvedbo projekta v višini 220.000 Evrov. Projektno prijavo smo predhodno poslali v interno ocenjevanje na Ministrstvo za okolje in prostor, kjer so projekt pozitivno ocenili. Uvrstili so ga med devet slovenskih projektov, ki bodo konkurirali za sredstva iz sklada LIFE III, in ga skupaj z ostalimi poslali v Bruselj na končno ocenitev.

Franci Lenart, vodja razvojnega projekta

Skupna reševalna akcija

V soboto, 17. novembra, je bila redna reševalna vaja Jamske reševalne čete Premogovnika Velenje, ki so se ji s po eno reševalno ekipo pridružili tudi reševalci iz Trbovelj, Hrastnika, Zagorja, Senovega, Idrije, Žirovskega vrha, Mežice in Lendave.

Tako je bila redna reševalna vaja naših reševalcev razširjena v skupno reševalno akcijo. Pobudo za skupno akcijo so dali reševalci iz omenjenih krajev, ki so želeli skupaj z našimi reševalci preveriti svojo pripravljenost ter ob srečanju z njimi izmenjati izkušnje.

Predpostavka vaje je bil močan izriv plinov pri zapiranju stropa v prvi polovici odkopa D na koti -5 v jami Pesje. Manometri so pokazali močno povečano koncentracijo metana, prišlo je tudi do izklopa električne energije v določenem delu jame Pesje. Pogrešanih je bilo devet rudarjev, njihove lokacije pa so bile znane le približno iz podatkov dežurnega, kje bodo in kaj bodo delali v jami.

V iskalno akcijo in na pomoč pogrešanim rudarjem je odšlo 9 reševalnih ekip. Akcijo reševanja je vodil Bogdan Makovšek.

Član štaba je bil tudi zdravnik dr. Zdenko Kikec. V dveh urah so reševalci prinesli v sobo za prvo pomoč vseh devet ponesrečenih rudarjev, ki so imeli lažje ali težje poškodbe. Glavni namen vaje je bil, preveriti usposobljenost reševalcev za nudenje

prve pomoči in transport ponesrečenec.

Potek reševanja v jami so spremljali tudi inšpektorji Republiškega rudarskega inšpektorata in pomočnik Gasilskega republiškega inšpektorata za

Reševalno akcijo je vodil Bogdan Makovšek (desno); ob njem vodja VPD Boris Potrč.

požarno varnost. Po končanem reševanju so akcijo analizirali in podali ocene o poteku in uspešnosti vaje.

Analizo skupne reševalne akcije so pred vsemi udeleženci akcije opravili vodja akcije Bogdan Makovšek, inšpektor za jamski del akcije Marko Kavčič, za zunanji del Andrej Pisk, vajo pa je z vidika vseh inšpektorjev povzel Anton Planinc. Glavni del ocene glede na namen vaje pa je podal dr. Zdenko Kikec.

“Analiza vaje je potrdila, da je bila vaja izvedena v skladu z načrtom. Bistvo je, da so tako inšpektorji kot zdravnik ugotovili, da so reševalci dobro pripravljene za oskrbo ponesrečenec in njihov transport na površino. Samo pri dveh ponesrečenih je zdravnik ugotovil manjše odstopanje od predpisanega pri oskrbi poškodbe.

Inšpektorji so vajo ocenili dobro,” je povzel analizo akcije tehnični direktor Premogovnika Velenje in vodja Jamske reševalne čete mag. Marjan Kolenc. /dj/

PROIZVODNJA OKTOBER 2001

OBRAT	PROIZVODNJA			+ VIŠEK	- PRIMANJ.	ODSTOTEK		DOSEŽEN POVPREČEK
	osn. nač.	mes. nač.	doseženo	na osn. nač.	na mes. nač.	na osn. nač.	na mes. nač.	
PRELOGE	55.120	54.400	64.980	9.860	10.580	117,89	119,45	3.822
PESJE - ŠKALE	263.000	181.900	178.830	-84.170	-3.070	68,00	98,31	10.519
PRIPRAVE	16.000	13.600	9.390	-6.610	-4.210	58,69	69,04	552
PREMOGOVNIK	334.120	249.900	253.200	-80.920	3.300	75,78	101,32	14.894

Holding se postavlja na noge

Holding Slovenske elektrarne je bil ustanovljen z namenom enotnega nastopanja slovenskih proizvajalcev električne energije in Premogovnika Velenje na domačem in tujem trgu, nadalje za dvig konkurenčnosti na evropskem trgu ter za realizacijo izgradnje verige hidroelektrarn na spodnji Savi.

Nadzorni svet holdinga Slovenske elektrarne je 9. oktobra imenoval tričlansko vodstveno ekipo. Drago Fabijan, dosedanji direktor HE Brestanica, je bil imenovan za predsednika uprave, Ladislav Tomšič, dosedanji tehnični direktor Dravskih elektrarn, pa za tehničnega direktorja. Poslovni direktor je postal **dr. Milan Medved**, direktor za razvojno področje v Premogovniku Velenje.

Rudar: "Kakšna je vsebinska opredelitev področja poslovnega direktorja?"

Dr. Medved: "Poslovno področje zajema cel spekter dejavnosti, ki so vezane predvsem na poslovne in upravljalne funkcije holdinga. V mojem področju so združene dejavnosti prodaje in trženja električne energije, financ in računovodstva, pravno področje, informatika, splošne in kadrovske zadeve..."

Rudar: "Kdo poleg treh direktorjev sedaj še sestavlja holding? Službe, delovne skupine..."

Dr. Medved: "Ustanavljanje ali oblikovanje služb holdinga je sedaj njegova najbolj aktualna in aktivna zadeva. Vsi trije člani uprave pripravljamo organizacijske sheme. Razdelane so že tako daleč, da bomo lahko v kratkem začeli z zaposlovanjem ustreznih kadrov na predvidena delovna mesta. Zdaj, sredi novembra, ko nastaja ta pogovor, pa ni v holdingu zaposlenega še nikogar, imenovan je le v.d. generalnega direk-

torja mag. Fabijan, ki je del svojih pooblastil prenesel na druga dva člana uprave."

Rudar: "Nekaj funkcij holdinga naj bi bilo tudi v Velenju, prostore pa naj bi imel tudi v stekleni direkciji."

Dr. Medved: "V holdingu smo se dogovorili, da bomo v čim večji možni meri za opravljanje dejavnosti holdinga aktivirali obstoječe vire v podjetjih, združenih v holding: to pomeni kadre, objekte in opremo. V Ljubljani bomo formirali upravo holdinga s službami, ki vanjo neposredno spadajo (prodajo, finance, računovodstvo, pravno službo...), v Mariboru bo organiziran proizvodni del holdinga, kjer bo poleg centra upravljanja tudi sedež investicijske dejavnosti. V Velenju pa bomo

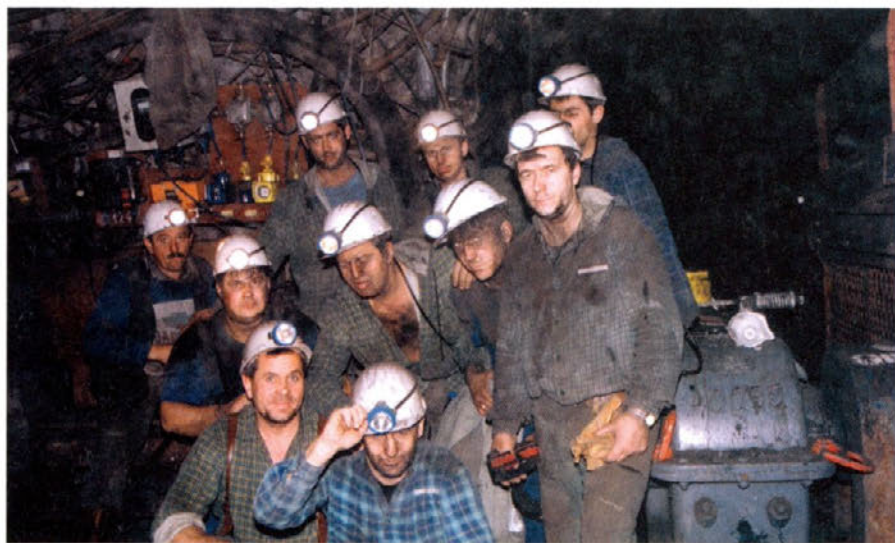
Dr. Milan Medved

organizirali del načrtovanja proizvodnih zmogljivosti ter del prodajne oziroma tržne funkcije.

Natančneje pa o tem težko govorim, ker sheme šele sestavljamo in se še dogovarjamo z ljudmi, na katere računamo, da se bodo vključili v delo holdinga."

Rudar: "Uprava holdinga je postavljena; kakšno pa bo razmerje moči in vpliva na odločitve med upravo holdinga in upravami šestih podjetij?"

Dr. Medved: "To je zelo pomembno vprašanje. Država se je z ustanovitvijo holdinga odločila, da bo svoj interes v odvisnih družbah uveljavljala prek uprave holdinga in tako zdaj upravlja z njimi. V času od ustanovitve holdinga smo že sklenili dogovor med vsemi

družbami o skupnem načrtovanju in izdelavi gospodarskih načrtov za leto 2002 ter o skupni prodaji električne energije in premoga za leto 2002. O drugih zadevah pa se še pogovarjamo."

Rudar: "Katere skupne funkcije za vsa združena podjetja bo opravljal holding?"

Dr. Medved: "Holding bo povezal nekaj funkcij, za katere je to smiselno. Predvsem so to prodaja in trženje storitev, odnosi z javnostmi, trženje blagovne znamke, investicijska dejavnost, načrtovanje razvoja, strateško upravljanje..."

Pri tem je treba vedeti, da bo holding izvajal le funkcije, ki so nujno potrebne z vidika enotnega upravljanja, tako, da bo izvajanje večine operativnih funkcij ostalo v odvisnih družbah."

Rudar: "Reciva še nekaj konkretno o prodaji električne energije. Komu jo bo Slovenija prodajala - beremo, da Italijani ne kupujejo nuklearne električne energije, Avstrijci imajo ostre ekološke zahteve?"

Dr. Medved: "Čeprav je energetska trg v Evropi vedno bolj liberalen, si vsaka država pridržuje pravico, da z njim upravlja v skladu s svojimi interesi. HSE bo poleg v prvi vrsti redne in zanesljive oskrbe z električno energijo za domači trg prodajal elektriko na vse trge, kamor bo to mogoče."

Ukrepi, ki jih lahko vidimo v nekaterih evropskih državah, pa kažejo na to, da mora tudi Slovenija ustrezno poskrbeti za svoje elektrogospodarstvo in ga dobro organizirati. Holding Slovenske elektrarne je zato gotovo eden od elementov, ki lahko poskrbi za dobro organizacijo energetskega področja in omogoča zanesljivo oskrbo Slovenije z električno energijo. Tudi v razgovorih s tujci smo ugotovili, da ima naš holding lepo prihodnost, predvsem zaradi zanimivega spektra prodajnih produktov in zanimive strateške pozicije.

Konec oktobra in v prvi polovici novembra smo vložili veliko naporov v to, da smo lahko podpisali pogodbe za prodajo električne energije v okviru tako imenovanih izvoznih kvot. Holding je namreč od države dobil dovoljenje za izvoz električne energije. Celotno količino, ki je bila dovoljena, smo pod ugodnimi pogoji prodali v Italijo.

Prednost holdinga je tudi v tem, da ponuja zanimivo strukturo prodajnih produktov, ker ponuja skupaj hidro in termo električno energijo, vsa naša proizvodnja pa je tudi ekološko neoporečna. Tako so nam odprti tudi trgi, ki imajo posebne ekološke zahteve."

Rudar: "Komu vse ponujamo našo električno energijo?"

Dr. Medved: "Ponujamo jo povsod, kjer je to možno in vsem, ki se zanjo zanimajo in ki ponudijo za nas zanimivo, sprejemljivo ceno. Vedeti pa je treba, da nimamo neomejenih zmogljivosti za proizvodnjo električne energije. Prednostna naloga je zanesljivo in redno oskrbovati z energijo domače porabnike, kar pa je pridobimo več, pa ugodno prodati drugam."

Prav v teh dneh izvajamo aktivnosti za podpis pogodb za preskrbo z elektriko domačega tržišča. Pri tem se pogajamo in dogovarjamo tako z distribucijskimi podjetji kot tudi z upravičenimi odjemalci in z neposrednimi odjemalci energije. Ta pogajanja so intenzivna in zelo zahtevna, predvsem zato, ker je potrebno na prostem energetskem trgu vpeljati nekatere mehanizme, ki jih do sedaj v poslovanju nismo uporabljali. Poleg tega se slovenski trg električne

energije hitreje odpira, kot je bilo sprva načrtovano. Odprli naj bi ga 1.1. 2003, zdaj pa bo praktično odprt že 1.1.2002."

Rudar: "So cene naše električne energije konkurenčne?"

Dr. Medved: "Pri posameznih produktih električne energije smo že sedaj konkurenčni, pri nekaterih še ne, vidimo pa velike priložnosti v nadaljnji racionalizaciji skupnega poslovanja vseh družb, ki holding sestavljajo."

Rudar: "Kako vidite položaj Premogovnika Velenje v holdingu?"

Dr. Medved: "Vloga Premogovnika Velenje kakor tudi Termoelektrarne Šoštanj, ki sta neločljivo povezana, je v holdingu zelo pomembna. Ta segment prispeva k stabilnosti in uravnoteženosti proizvodnje električne energije, tako da je na razpolago, kadarkoli je to potrebno."

Rudar: "Kje zdaj delate - ste še v Velenju ali že v Ljubljani?"

Dr. Medved: "Pravzaprav nekje vmes. Zaradi dela z vsemi pripravami na delovanje holdinga in omenjenimi organizacijskimi aktivnostmi sem tu in tam. Po dogovoru z Elesom naj bi bili prostori v kratkem pripravljeni za vselitev. Sedež holdinga bo namreč na Hajdrihovi 2 v Ljubljani, kjer je tudi sedež Elesa. Tudi na drugih lokacijah, kjer bodo prostori holdinga, se že pričenjajo selitvene aktivnosti."

Diana Janežič

Na vprašanje, kaj bo s funkcijo direktorja razvojnega področja oziroma z razvojnim področjem v Premogovniku Velenje, je odgovoril direktor Premogovnika Velenje dr. Franc Žerdin: "Na seji poslovodnega odbora Premogovnika Velenje 13. novembra je bilo dogovorjeno, da se po odhodu dr. Milana Medveda v poslovodni odbor vključi dr. Evgen Dervarič. Natančno opredelitev del in nalog, ki jih bo opravljal, je potrebno opredeliti do podpisa nove individualne pogodbe, pogodba pa bo podpisana, ko bo dr. Medved vstopil v stalež holdinga. Do takrat poslovodni odbor deluje v nespremenjeni sestavi."

Reorganizacija Strokovnih služb

Da se Premogovnik Velenje že nekaj let prestrukturira, preoblikuje, čisti osnovno dejavnost pridobivanja premoga "neproizvodnih" dejavnosti, ustanavlja hčerinska podjetja, ni več nekaj novega. To je proces, ki bo še trajal in ki mora zadevati vse dele podjetja in zdaj že tudi poslovnega sistema.

V ta proces zniževanja stroškov proizvodnje in prodajanja naših izdelkov, storitev in znanja na trgu so zdaj intenzivneje vključene tudi Strokovne službe. Proces reorganizacije poslovnega sistema sicer že tudi dosedaj ni tekel mimo njih, vendar je bil prepočasen in v nekaj letih ni dal zadovoljivih rezultatov.

Število zaposlenih v Strokovnih službah je še preveliko - v strokovno tehničnih službah 340 in v obratih 100 - in bo, brez korenitih posegov, v primerjavi s proizvodnimi dejavnostmi vsako leto v večjem nesorazmerju, saj se število delavcev v proizvodnji oziroma jami zaradi beneficirane delovne dobe zmanjšuje hitreje kot zunaj.

Veliko število zaposlenih v Strokovnih službah pomeni tudi prevelik strošek dela in velike stroške za njihove storitve. Obseg storitev Strokovnih služb je velik in močno presega obseg potreb vedno bolj skrčenega in časovno opredeljenega osnovnega programa pridobivanja premoga.

Dejstvo je tudi, da se bodo potrebe po teh storitvah še zmanjševale in tako bi ob nepravčasem ukrepanju kmalu začeli v Strokovnih službah ugotavljati tehnološke viške in bili prisiljeni odpuščati delavce.

Vsa ta dejstva je kot izhodišča za preobrazbo Strokovnih služb navedel kolegij direktorjev in 19. oktobra imenoval **delovno skupino**, ki mora do letošnje 5. poslovno-strateške konference pripraviti predloge za preobrazbo. Skupino vodi **Janko Lukner**, direktor za kadrovsko-splošno področje, člani pa so dr. Evgen Dervarič, Tatjana Krenker, Anica Zajc in Bojan Stropnik.

Predlagani sta dve varianti preobrazbe. Po prvi je treba v letu 2002 strošek Strokovnih služb znižati za 22 odstotkov v primerjavi s stroškom iz leta 2001.

To je mogoče storiti na več načinov, med drugim z ustreznim znižanjem števila delavcev v Strokovnih službah z odpravinami, upokojitvami, premestitvami delavcev v druge programe znotraj poslovnega sistema ali z ustreznim povečanjem obsega del izven Premogovnika Velenje.

Po drugi varianti je v razpravi predlog o izločitvi pretežnega dela Strokovnih služb iz Premogovnika Velenje v del poslovnega sistema. /dj/

Izobraževanje – gibalo razvoja

Kako smo se izobraževali v oktobru?

1. oktobra smo sprejeli na **obvezno prakso** štiri študente visokošolskega strokovnega izobraževanja Naravoslovnotehniške fakultete v Ljubljani - Oddelka za geotehnologijo in rudarstvo, ki morajo po programu v 3. letniku opraviti obvezno prakso v trajanju enega semestra, to je do 15. januarja 2002. Sprejeli so jih v obratu Praktično izobraževanje, kjer so za vsakega sestavili program izvajanja obvezne prakse po posameznih področjih in kjer skrbijo za nemoten potek izvajanja prakse.

Od 1. oktobra dalje je v podjetju **20 pripravnikov**: 11 rudarjev, 2 rudarska tehnika, 3 strojni mehaniki, 1 strojni tehnik, 1 elektricar in 2 elektro tehnika. Prvih sedemnajst dni so preživeli v obratu Praktično izobraževanje, kjer so se seznanili s temeljnimi strokovnimi in praktičnimi znanji, ki so jim jih posredovali isti inštruktorji in učitelji praktičnega pouka kot na obvezni praksi, kar je pripravnikom prav gotovo olajšalo proces socializacije v podjetju.

Od 22. oktobra naprej pa so na matičnih obratih, kjer tečejo programi pripravništva pod strokovnim vodstvom mentorjev in inštruktorjev pripravništva.

Na področju Izobraževanja za proizvodni proces smo z namenom, da se v procesu pridobivanja premoga zagotavlja kvalitetno vzdrževanje in remontiranje opreme, za SSJ organizirali dva tečaja: tečaj **Izdelava spletov jeklenih vrvi**, ki se ga je udeležilo 10 vzdrževalcev, in tečaj **Vzdrževanje hidravličnih ranžirnih vlakov**, ki ga je obiskovalo prav tako 10 udeležencev. Oba tečaja je vodil odgovorni tehnolog za opremo Vito Jelen.

26. in 27. oktobra smo nadaljevali z **drugim modulom Poslovne šole** Poslovnega sistema Premogovnik Velenje. Na uvodnih predavanjih sta predavali dr. Iča Rojšek za področje trženja in dr. Vesna Žabkar za področje prodaje. Prislunhilo jima je 49 sodelavcev. Člani skupin dr. Tajnikarja in dr. Glasa pa so v delavnicah spoznavali nova področja, ki jih bodo vključili v pravo poslovnih načrtov.

8. oktobra smo nadaljevali z 8-urno **učno delavnico za inštruktorje pripravništva**. Delavnice se je udeležilo 16 sodelavcev z obratov Jama Pesje-Škale in Jama Preloge.

In še ena pomembna novica:

Študij ob delu so zaključili trije naši sodelavci: **Irena Podgoršek** je uspešno končala univerzitetni študij kmetijstva na Univerzi v Mariboru, **Boštjan Škarja** je uspešno končal visoki strokovni študij elektrotehnike in **Bojan Brcar** visoki strokovni študij strojništva.

Čestitamo!

Aca Poles, Alenka Verbič, Marica Močilnik, Natalija Lah

Komuniciranje je ženska zadeva

Evropski uredniki internih glasil smo se med 10. in 13. oktobrom zbrali v Salzburgu, v Avstriji na rednem letnem zasedanju sveta svojega združenja, s kratico FEIEA. Pregledali smo delo nacionalnih združenj v minulem letu in načrtovali skupne dejavnosti v prihodnosti. In tudi letos smo nagradili najboljše edicije v internem komuniciranju.

Na letošnji razpis za Grand prix FEIEA je prispelo 158 internih edicij v petih kategorijah; 11 jih je bilo tudi iz Slovenije in dve slovenski sta se vrnili domov z nagradama.

Časopis Mercator je v kategoriji revij zasedel tretje mesto, E-Tednik Telekom Slovenije pa v kategoriji elektronskih časopisov drugo mesto. Poleg tega smo imeli Slovenci še dva finalista: v kategoriji časopisov Novice iz Avtoelektrike in v kategoriji letnih poročil poročilo Pekarne Grosuplje.

Sicer pa je bila osrednja tema letošnjega zasedanja sveta FEIEA predstavitev rezultatov raziskave o internem komuniciranju v Evropi, tako imenovane Delphi študije, ki jo je FEIEA izvedla v sodelovanju z Oddelkom za komuniciranje Univerze v Salzburgu.

Z odgovori na poslan vprašalnik sta sodelovala 202 člana FEIEA iz 8 držav (FEIEA ima sicer okoli 5000 članov iz 13 držav); poleg večinoma urednikov in novinarjev internih medijev tudi predstavniki agencij, ki urejajo interne medije, strokovnjaki za komuniciranje oziroma stike z javnostmi ter nekaj managerjev. Iz Slovenije je na anketo odgovorilo 8 članov FEIEA (od skupaj 58) in dva nečlana.

Brez vseh oblik komuniciranja organizacije ne morejo obstajati in ena od pomembnejših je komuniciranje s svojimi zaposlenimi. Toda: po nekaterih raziskavah so informacije v treh tretjinah cenzurirane, v polovici nepopolne, prepozne, v tretjini preredke, nepreprečljive, nejasne. Zaposleni pa želijo izvedeti, kaj načrtuje vodstvo organizacije, kakšne bodo organizacijske spremembe v podjetju, kakšna je gospodarska situacija v podjetju in kako se bo razvijalo.

S svojo raziskavo je FEIEA hotela ugotoviti skupne značilnosti, a tudi posebnosti internega komuniciranja v svojih

Tudi med nagrajenci za najboljše edicije so prevladovale ženske.

članih, hkrati pa izvedeti, kakšno je stanje internega komuniciranja, ali se njegovega pomena zavedajo tako vodilni kot izvajalci in zaposleni ter kako se bo to področje razvijalo. In kje je slovensko in evropsko interno komuniciranje?

Predvsem je Slovenija tudi v tem pogledu povsem evropska. Tudi pri nas kot v večini razvitih evropskih držav med internimi mediji vodijo tiskane revije, vzpenja se intranet. Pozicija urednikov medijev internega komuniciranja je v Sloveniji največkrat na drugem nivoju vodenja podjetja kot, na primer, še v Veliki Britaniji, medtem ko so interni komunikatorji v Avstriji, Belgiji in na Švedskem vodilni ljudje.

Domala vsi vprašani so odgovorili, da bo pomen internega komuniciranja v prihodnosti naraščal in da se bo interno komuniciranje širilo, toda za to bo imelo to področje na voljo več ali manj enako ali celo manj denarja kot sedaj. Večina jih tudi meni, da je za uspeh podjetja razvito interno komuniciranje zelo pomembno ali vsaj pomembno.

V večini organizacij, iz katerih prihajajo tisti, ki so odgovorili na anketo, imajo zapisane koncepte internega komuniciranja, v polovici pa tudi koncepte kriznega komuniciranja (pri tem odločno vodi Velika Britanija). V Belgiji, na Danskem, Portugalskem, Švedskem in v Sloveniji menimo, da interne komunikacije na splošno niso cenzurirane, delikatne teme za podjetje pa delno.

Kdo skrbi za interno komuniciranje? V večini podjetij imajo posebne, samostojne oddelke za interno komuniciranje. V več kot 70 odstotkov podjetij skrbijo za interno komuniciranje ženske in v nekaterih državah (Velika Britanija, Avstrija) je interno komuniciranje skoraj povsem v domeni žensk.

Vse bolj pa v interno komuniciranje prodirajo tudi agencije, ki vodijo to področje za več podjetij ali so specializirane za branže. A kljub temu se vprašani na svojem delovnem mestu počutijo varne.

Diana Janežič

Projekt za čiščenje jamske vode

V jami načrpamo ogromne količine vode, ki jo danes v največji meri uporablja TEŠ za transport pepela. Kmalu te vode TEŠ ne bo potrebovala več. Torej bomo jamsko vodo spuščali v vodotoke. Da, vendar jo moramo prej očistiti, ker je onesnažena.

Strokovnjaki v Premogovniku Velenje so se tega problema zavedli dovolj zgodaj in so pri Inštitutu za ekološke raziskave ERICo pred nekaj leti naročili projekt za čiščenje jamske vode. Letos so njegovo izvajanje pospešili, saj se približuje čas, ko bo treba velike količine načrpane jamske vode uporabljati drugače, kot to delamo sedaj.

Po besedah **Francija Lenarta**, vodja razvojnih projektov s področja varovanja okolja, sedaj del jamske vode, ki jo pridobimo z odvodnjevanjem pliocenskih peskov in triade, in vodo, ki jo uporabljamo v tehnološkem postopku, zberemo prek močvirnikov in cevovodov ter jo vodimo v črpališče na koti - 130.

Od tam jo črpamo po cevovodih in jo vodimo do ugrezninskega območja Družmirje. "Tukaj to vodo dodajamo tehnološki vodi iz TEŠ, ki jo uporablja za transport pepelne suspenzije. Ker pa TEŠ uporablja pri sanaciji ugrezninskega območja vedno bolj stabilizat - to je mešanico pepela in sadre, ki nastaja kot produkt odžvepljevanja in je suha mešanica -, se je potrebna količina vode zelo zmanjšala. V prihodnjih letih bo še upadala, saj bo potrebna le za transport žlindre.

Ko torej čez nekaj let TEŠ za procese v zaprtem krogotoku voda ne bo več potrebovala tolikšnih količin vode, bomo morali jamsko vodo spuščati v jezero ali v Pako. Te vode je ogromno. Gre za 90.000 m³ vode na mesec oziroma za več kot en milijon m³ na leto. Poleg velikih količin vode je problem tudi v tem, da so v tej vodi nekateri kemijski parametri, ki prekoračujejo tiste mejne dovoljene koncentracije, ki so predpisane, da bi voda lahko odtekala v vodotok.

Jamska voda v pliocenskih peskih že po naravi vsebuje preveč amoniaka. Z dodajanjem tehnološke vode pa vodo onesnažimo še z neraztopljenimi

Pilotna naprava, ki simulira delovanje čistilne naprave z mikroorganizmi.

snovmi, mastmi, olji. Torej jo bomo morali znati očistiti, preden jo bomo spuščali v vodotok," je povedal Lenart.

V ta namen so lani in letos iskali takšen tehnološki način, ki bi bil primeren za očiščenje ogromnih količin vode. Skupaj z ERICom so pregledali tehnologije in se odločili, da poskušajo to vodo očistiti na naravi najbolj primeren način, to je z aktivacijo mikroorganizmov.

"Mikroorganizmi se prehranjujejo s snovmi, ki so v onesnaženi vodi," je pojasnil Lenart. "V več fazah bomo poskušali uporabiti različne mikroorganizme za čiščenje vode posameznih nečistoč. Na jašku Škale smo skupaj z ERICom in podjetjem Geneza z Vranskega postavili pilotno napravo, ki simulira delovanje čistilne naprave z mikroorganizmi. V prvi fazi sprožimo njihovo delovanje, nato pa jih v oksidacijski fazi in fazi brez kisika spodbudimo, da se nahranijo s snovmi, ki jih želimo odstraniti.

Seveda te živali potrebujejo svoj čas, da opravijo svojo nalogo, torej morajo imeti stoječo vodo. Ker gre, kot že rečeno, pri nas za ogromne količine

vode, bomo potrebovali velike očiščevalne bazene. Načrtujemo, da bomo lahko v ta namen uporabili bazene zaprtega krogotoka transportnih voda TEŠ, ko jih ta ne bo več potrebovala.

Pilotna naprava na jašku Škale bo sedaj delovala dva meseca. Ker pa predvidevamo, da je delovanje mikroorganizmov odvisno od temperature, bomo poskus ponovili še v toplejših mesecih. Pričakujemo, da bo poskus uspešen in bo potrdil naša pričakovanja o ustreznosti takega načina za čiščenje jamske in tehnološke vode.

Ker je ta poskus nekaj novega, inovativnega, smo k sodelovanju pritegnili tudi mlade raziskovalce z velenjske osnovne šole Gustav Šilih. Skupina osmošolcev bo pripravila raziskovalno nalogo o vplivu temperature na učinek čiščenja vode. Menimo, da je prav, da ob takšnem aplikativnem poskusu v industriji damo priložnost tudi mladim raziskovalcem, da se seznanijo z metodami raziskovalnega dela in postopki, ki privedejo od problema k rešitvi," je sklenil Franci Lenart.

Diana Janežič

Sedem idej - sedem realizacij

Predstavljamo vam uspešnega inovatorja, ki pravi: "Od ideje do njene realizacije je treba vložiti precej truda in časa. Imam to srečo, da v mojem delovnem okolju ni ovir za uspešno inovativno dejavnost in da opravljam takšno delo, da lahko ideje v veliki meri sam vodim, spremljam in pripeljem do cilja."

Silvo Pečovnik

Silvo Pečovnik je elektro tehnik, zaposlen v Premogovniku Velenje 19 let. Sedaj je tehnolog kontrole kvalitete v HTZ IP, PC ESTO. Prvo priznanje je prejel leta 1991, in sicer za uspešno vključitev v množično inovativno dejavnost. Marca letos je prejel bronasto priznanje Savinjsko-šaleške območne gospodarske zbornice za inovacijo navijalo energetskih kablov.

Navijalo energetskih kablov

Dosedaj je bilo realiziranih vseh sedem njegovih inovacijskih idej. Predstavimo zadnje tri, novejše!

Izdelal je **orodje za preizkus elektro naprave na udar**. Namenjeno je za opravljanje preizkusov na udar na vzorcih ali prototipih protieksplozivno zaščitene električnih naprav, ki jih v določenih primerih točno precizira ustrezen standard. Naprava je zgrajena skladno s standardom SIST EN 50014 "Električni aparati za uporabo v potencialno eksplozivnih atmosferah - splošne zahteve."

Izdelal je predelavo **direktnega uvoda** v indirektnega **na reflektorju Friwo**. Gre za reflektorje na napredovalnem stroju, uvoženem iz Italije, ki ne ustrezajo slovenskim varnostnim predpisom. Po predelavi je pooblaščen institucija za predelane reflektorje izdala Slovenski certifikat, kar je pogoj, da je lahko naprava sploh vgrajena v potencialno eksplozivno okolje. Predelava je pomembno izboljšala varnost, zadovoljila je določila slovenske zakonodaje in prinesla velik prihranek. Stroški za predelavo uvoda so namreč bili 30.000 SIT, nov reflektor s takšno zaščito pa stane 250.000 SIT.

Ideja, ki je bila nagrajena letos marca, pa je **navijalo energetskih kablov**.

Namenjeno je varnejšemu in enostavnejšemu nakladanju energetskih kablov na vozne enote, namenjene v jamo. Je na električni pogon, odvijanje kabla pa je lahko tudi mehansko, s prostim hodom. Dosedaj je bilo to delo predvsem zelo nevarno, saj so navijalni koloti z verigo obesili na dvigalo in tako pod več ton težkim bremenom ročno navijali kable.

Silvo Pečovnik se strinja, da je idej kot listja, kot je bila poimenovana lična brošura za povabilo med inovatorje. "Vsaka ideja ni uresničljiva, ni eko-

nomsko opravičljiva, mnoge pa so dobre, ampak lastnik ideje nima možnosti niti da bi jo predstavil, kaj šele realiziral. Zase vem, da mi delovno mesto in delovno okolje omogočata več kot drugim. Treba je imeti računalnik, možnost narisati načrt, preizkusiti idejo v prototipni obliki. Rudar v jami, na primer, to težko izvede. Vedno manj je tudi časa in redkokdo te je pripravljen poslušati, ko mu razlagaš idejo in prosiš za pomoč pri njeni predstavitvi na papirju ali v materialu."

Silvo pa je tudi takšen. Že je pomagal sodelavcu, da je svojo idejo prijavil, mu izrisal načrt in to je še vedno pripravljen komu narediti.

Silvo še pravi, da pri njem ideja potrebuje določen čas zorenja, kar se mu dosedaj še nikoli ni pokazalo kot slabost. Idej še ima na zalogi, a jih uresničuje postopno, saj je njegovo načelo, da kar si zamisli, naredi. Bodisi načrt, izračun, prototip. Skratka, ko je ideja realizirana, gre naprej.

In kam naprej? "Na prvem mestu so še vedno ideje, ki povečujejo varnost pri delu, a v prihodnje se bom usmeril bolj v tiste ideje, ki bodo prinašale ekonomsko korist. Tudi podjetje bo zagotovo bolj podprlo tržno zanimive ideje, saj se vse usmerja v dobiček," je prepričan Silvo.

In če imate tudi vi idejo, zaradi katere ne morete spati? Stopite v Službo za realizacijo poslovnih idej ali pokličite Petra Hudournika na telefon 21-06.

Diana Janežič

Na obisku v Vili Široko

Kraški pršut, juha z žličniki, svinjski file po prekmursko z ajdovimi žganci in sirovimi štruklji, jabolčni zavitek... in kozarec sivega pinoja Baqueri Goriških brd. Bi si privoščili?

Tako ali pa še kako drugače vas lahko razvajajo s ponudbo v prijetno urejeni restavraciji Vile Široko v Šoštanjju. Obiskali smo jo in se pogovarjali z Zoranom Preradovićem, ki je od 1. maja letos vodja Vile Široko.

Rudar: "Če bi vaš gostinski lokal predstavljali tujcu, kaj bi mu povedali? S čim bi ga privabili v Vilo Široko?"

Preradović: "Nahajamo se na poti iz Šoštanjja proti Topolšici, na lokal opozarja tabla ob cesti, Vila stoji sredi lepega zelenega parka in tudi notranjost lokala je lepo urejena. Sprejmemo lahko do 90 gostov. Imamo tudi vinsko klet in v njej velik izbor vin, vanjo pa lahko povabimo okrog petnajst gostov. Imamo dve posebni sobi, primerni za manjše zaključene družbe.

Pripravljamo pester izbor jedi, nekaj specialitet, divjačino, nojevo meso, razne steake. Naš lokal je primeren za poroke, birme, poslovna kosila, tudi enodnevne seminarje gostimo pri nas. Vsi, ki nas poznajo, se k nam radi vračajo, kdor pa nas še ne pozna, naj le pride. V našem lokalu se potrudimo za vse goste. Želimo si, da bi se vsi naši gostje pri nas počutili dobro."

Rudar: "Imate veliko obiska?"

Preradović: "So obdobja, ko imamo več obiska, tako kot, na primer, pomladni in tudi poletni meseci, ko pripravljamo gostije za poroke, december

s prednovoletnimi praznovanji, so pa tudi obdobja, kot september in oktober, ko je obiska manj. Vila je odprta celo leto, od 11. do 23. ure, razen ob ponedeljkih, ko je zaprta za prehodne goste, lahko pa sprejmemo naročene skupine, organiziramo seminarje. Za naročene goste, zaključene družbe naš delovni čas tudi pozno v noč ni omejen."

Rudar: "Vsak lokal ima svoje specialitete. Katere pa so specialitete Vile Široko?"

Preradović: "Naj jih nekaj naštejemo: polnjena svinjska ribica z ajdovimi žganci in štruklji, nojevi zrezki, divjačina, kot na primer dušena srna v lovski omaki, razne morske in sladkovodne ribe. Naša ponudba je široka, prilagajamo pa se povpraševanju. Za prihodnje leto načrtujemo večere s posebno hrano ob prijetni, umirjeni glasbi. Takšnih večerov zaenkrat v naši okolici ni in upamo, da bodo ljudem všeč."

Rudar: "Vsi, ki poznamo Vilo, si želimo njene preureditve. Kako kaže s tem?"

Preradović: "Vila je bila kot družinska hiša zgrajena leta 1939, lastniki so v njej živeli samo dve leti, potem pa je bila nacionalizirana. Še vedno je v postopku denacionalizacije, ki pa naj bi bil zdaj res že kmalu končan. Potem bi lahko začeli z njeno obnovo in najprej bi morali urediti sobe, prenočišča za zahtevne goste, tudi kuhinjo bi morali povečati, obnoviti sanitarije. Ko bomo vse to imeli, bomo lahko razširili našo ponudbo, tudi za vse tiste goste, ki bi radi pri nas prenočili."

Rudar: "Ste mogoče za prednovoletni čas pripravili kaj posebnega?"

Zoran Preradović

Preradović: "Imamo veliko gostov, ki že v avgustu rezervirajo decembrske petke in sobote za praznovanja. Druge proste termine v prednovoletnem času pa zapolnimo sproti. Upoštevamo želje posameznih skupin in vsi so zadovoljni. Silvestrovanja zaenkrat ne načrtujemo, če pa se bi pojavila kakšna zaključena skupina, ki bi si to želela, smo ga pripravljene pripraviti posebej za njih."

Rudar: "V gostinstvu delate že dolgo in že kar nekaj let v Vili Široko. Povejte še kaj o sebi!"

Preradović: "Gostinsko šolo v Celju sem končal leta 1980, potem sem odslužil vojaščino in se leta 1984 zaposlil v Družbenem standardu Rudnika lignita Velenje. Sem pa že v času šolanja kot vajenec opravljal praktično delo v Družbenem standardu in pri njem dobival tudi vajeniško nagrado. Tako sem delal v skoraj vseh gostinskih obratih, tudi v Fiesi in Crikvenici, od leta 1989 pa sem v Vili Široko. Tukaj sem navajen, všeč mi je delo z gosti, tudi sodelavci se med seboj dobro razumemo in radi skupaj delamo. Zaposlenih nas je pet, poleg mene še dve kuharici, natak in snažilka. Kot sem že rekel, želimo si, da bi se vsi naši gostje pri nas počutili dobro."

Dragica Marinšek

Površinski kopri in varovanje okolja

V Velenju je 26. oktobra potekalo sedmo strokovno srečanje Društva tehničnih vodij - površinsko odkopavanje.

Ker je srečanje skupaj z društvom pripravil inštitut za ekološke raziskave ERICO Velenje, je bila vsebina strokovnega dela srečanja predvsem okoljsko naravnana.

Po pozdravnih nagovorih častnega predsednika društva Mladena Grguriča, direktorja inštituta ERICO mag. Franca Avberška, mag. Duške Rokavec, predsednika SRDITa dr. Evgena Dervariča, podžupanje Velenja Ane Roze Hribar in Primoža Bizilja z Ministrstva za okolje in prostor je lahko 120 udeležencev, kolikor se jih je zbralo v veliki dvorani hotela Paka, prisluhnilo zanimivim referatom.

Prvi je o delovanju Društva tehničnih vodij spregovoril predsednik društva Vlado Zeleznikar, sledil mu je Andrej Pisk z Inšpektorata RS za okolje in prostor, ki je udeležencem podrobno predstavil delo rudarske inšpekcije. Mag. Franc Avberšek je pripravil zanimiv prispevek z naslovom Kako pristopiti k reševanju okoljskih problemov, za njim pa so bili na vrsti referenti, ki so predstavljali konkretne primere dobre prakse. Branko Pohar je predstavil Kamnolom Paka in možnosti njegovega razvoja, Jože Rovšnik pa zmanjšanje vplivov na okolje v Kamnolomu Paka.

Jelka Flis, raziskovalka z ERICa Velenje, je bila sploh zelo aktualna. Pri obratovanju površinskih kopov, pa tudi pri njihovem odpiranju ali opuščanju, prihaja do različnih posegov v prostor, marsikdaj v tolikšnem obsegu, da je zanje potrebna presoja vplivov na okolje. Podlaga za izvedbo presoje je poročilo o vplivih na okolje (krajše PVO), ki je hkrati tudi sestavni del dokumentacije, potrebne za pridobitev dovoljenja za poseg v okolje. Flisova je slušateljem pojasnila, kaj vse obsega poročilo o vplivih na okolje, kakšna naj bo njegova vsebina, kakšna sta postopek in način dela pri njegovi pripravi, poročilo o vplivih na okolje pa je predstavila tudi s pomočjo primera PVO za širitev kamnoloma v Paki.

Dr. Jože Kortnik z Naravoslovno tehnične fakultete Univerze v Ljubljani

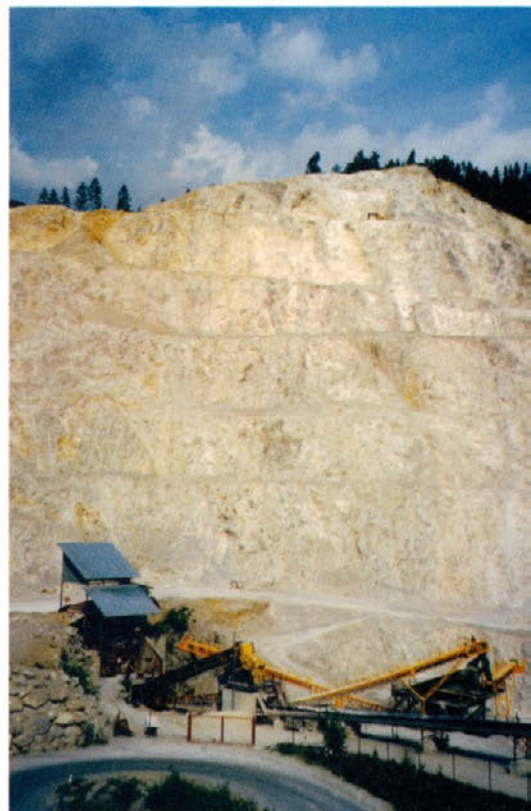
ni je prav tako s pomočjo konkretnega primera predstavil sanacijo površinskih kopov. Matej Zaluberšek iz HTZ IP je predaval o vključitvi sodobne drobilne tehnike v tehnologijo drobljenja in separiranja v kamnolomih, za njim pa je bil na vrsti Janez Rešek, ki je predstavil delovna sredstva znamke Nordberg.

Ob koncu je s svojim prispevkom udeležence strokovnega srečanja nagovoril tudi minister za okolje in prostor mag. Janez Kopač. Pojasnil je nekatera stališča ministrstva in vlade ter razložil način sprejemanja in izvajanja določenih ukrepov, ki so vezani na področje pridobivanja mineralnih surovin. Povedal je, da je naloga države predvsem, da sprejme ustrezne uredbe in poskrbi za njihovo dosledno izvajanje ter da skuša čim bolj uspešno preganjati nelegalnosti. Pohvalil je dosedanje sodelovanje društva z Ministrstvom za okolje in prostor ter izrazil prepričanje, da bo tako tudi v bodoče.

Z ministrovim nastopom se je dopoldanski del srečanja v hotelu Paka zaključil, udeleženci pa so odšli na ogled Muzeja premogovništva Slovenije in Kamnoloma Paka. Pozno popoldne se je sedmo srečanje nadaljevalo z družabnim delom v restavraciji Jezero.

Glede na odzive udeležencev lahko zapišemo, da so bili s srečanjem zelo zadovoljni, saj je bil strokovni del aktualen, vsebinsko bogat in dobro pripravljen, prijetno pa so jih presenetili in navdušili tudi popoldanska ogleda muzeja in kamnoloma ter mesto Velenje in Šaleška dolina nasploh.

Ob srečanju je izšel tudi zbornik, v katerem so na 150 straneh objavljeni referati, ki so jih avtorji predstavili na srečanju, poleg teh pa še precej drugih strokovnih prispevkov, predvsem s področja razstreljevanja ter s področja izdelave akta o varnosti in zdravju pri izvajanju rudarskih del na površini. Med avtorji objavljenih prispevkov so štirje (mag. Franc Avberšek, Jelka Flis, Branko Pohar, Jože Rovšnik) iz po-

slovnega sistema Premogovnik Velenje. Na tem mestu se v imenu urednice, izdajatelja in založnika še enkrat opravičujemo Janezu Arliču, Damijanu Kandutiju, Mateju Zaluberšku iz podjetja HTZ IP in njihovem soavtorju Santiagu Jimenu Palomaresu zaradi izpada njihovega članka z naslovom "Sodobna drobilna tehnika, vključena v tehnologijo drobljenja in separiranja v kamnolomih" pri tisku zbornika.

Sedmo strokovno srečanje Društva tehničnih vodij je bilo v zadnjem času največje med srečanji, pri organizaciji katerih je sodeloval inštitut ERICO. Organizacija in izvedba seminarjev, delavnic in strokovnih srečanj postaja namreč ena od pomembnih ERICOvih dejavnosti, predvsem z vidika promocije inštituta, okoljevarstva, Šaleške doline. V zadnjem mesecu smo poleg tehničnih vodij gostili še Zvezo društev za varstvo okolja in zobozdravnike zasebnike, pripravljamo pa seminar za Slovenski E-forum, društvo za energetska ekonomiko in ekologijo.

Mojca Ževart

Cena premoga bo odvisna od prodaje elektrike

Mag. Djordje Žebeljan, državni podsekretar za energetiko, je od letošnje 4. skupščine delniške družbe Premogovnik Velenje predsednik nadzornega sveta. V tej vlogi je spoznal Premogovnik Velenje na površini, ne pa še pod zemljo. Pravi, da se v jamo želi spustiti, namerava pa si ogledati tudi Muzej premogovništva Slovenije.

mag. Djordje Žebeljan

Rudar: "Kako ste kot predsednik nadzornega sveta spoznali Premogovnik Velenje?"

Žebeljan: "Upravo doživljam kot zelo odgovorno in kot upravo, ki želi delovati na dolgi rok v dobrobit podjetja, posledično pa tudi regije. To je razumljivo, saj je Premogovnik Velenje relativno veliko podjetje v relativno majhni regiji. Uprava ima tako dvojno vlogo, čeprav je v danem trenutku poslovanja vprašanje, koliko lahko cena premoga prenese.

Kot že rečeno, je Premogovnik veliko podjetje, katerega proizvod je glede na kalorično vrednost dokaj nevhvaležen. Glede na stroške za njegovo pridobivanje namreč prinaša premalo prihodka. Da bi povečali konkurenčnost Premogovnika, je smiselna povezanost s TEŠ, kajti vaš premog je brez pretvorbe v električno energijo vreden še manj. V komercialne namene se ga namreč ne proda skoraj nič. Končni produkt je električna energija in tako TEŠ, ki je tudi v isti regiji, s svojo proizvodnjo prodaja premog iz Velen-

ja. Zato se strinjamo z upravo Premogovnika in stroškov ne gledamo toliko skozi giga joule ali tone, temveč predvsem skozi ceno kilovatne ure."

Rudar: "Na zadnjih dveh sejah nadzornega sveta ste med drugim obravnavali rebalans delovnega načrta. Kako ste razpravljali in kaj ste sklenili?"

Žebeljan: "Uprava nam je posredovala nekaj dodatnih informacij, predvsem o posledicah negativnega poslovnega rezultata glede na Zakon o finančnem poslovanju. Ugotovljeno je bilo, da kratkoročno ni posledic. Razlago uprave smo člani nadzornega sveta sprejeli in s tem sprejeli tudi predlog rebalansa gospodarskega načrta."

Rudar: "Del velike izgube je posledica pogodb o prodaji električne energije s konca leta 2000."

Žebeljan: "V tistem času smo delovali v razmerah zaprtega trga električne energije. Sklepi vlade so bili obvezujoči in zato bi se Eles moral truditi doseči prodajo bilančnih količin domače električne energije. Edini opravičljivi razlogi, da te prodaje ne bi dosegel, bi lahko bile močno spremenjene hidrološke razmere, nezmožnost izvoza, nikakor pa ne dodatni uvoz izven dogovorjenih količin ali uvoz z namenom nadaljnje prodaje. Naloga Eles v tistem času namreč ni bila trgovanje z elektriko, ampak zagotavljanje optimalnega poslovanja podjetij elektrogospodarstva. Večinski lastnik je bila država, ki je v razmerah zaprtega trga bolj optimirala konsolidirano bilanco svojega sistema kot vsakega posameznega podjetja."

Rudar: "S prejšnje seje nadzornega sveta ste prenesli tudi točko dnevnega reda o spremembi statuta."

Žebeljan: "Pri tem smo hoteli spremeniti status javnega podjetja. Delovanje javnega podjetja spada pod Zakon o gospodarskih javnih službah, rudarska proizvodnja in holding Slovenske elektrarne, v katerem je zdaj Premogovnik Velenje, pa nista gospodarskih javni službi. S spremembo statuta bi podjetje spadalo pod Zakon o gospodarskih družbah.

Dogovorili smo se tudi, da bomo statut uskladili z novelo Zakona o gospodarskih družbah in da bomo pripravili predlog za spremembo uprave v dvočlansko. Pa še to: na naslednji skupščini naj bi se kot večinski lastnik pojavil holding."

Rudar: "Na kakšnih osnovah lahko Premogovnik Velenje načrtuje svoje delo, gospodarjenje v prihodnjem letu? Bodo kakšne spremembe glede na vključitev v holding?"

Žebeljan: "Kakorkoli, še vedno bo treba poslovati racionalno in nižati stroške. Kar se tiče sprememb, pa bo manj neposrednega vpliva vlade kot odredbodajalca in večji vpliv na ceno

premoga v smislu cene električne energije, ki jo bo na trgu dosegel holding. Zato bodo zadeve manj toge, bolj fleksibilne, to pa tudi zato, ker bo uprava holdinga z upravami podjetij lahko bistveno enostavnejše, hitreje kontaktirala, kot je bilo to pri vladi.”

Rudar: “To pomeni, da se tudi med letom lahko spreminjajo količine potrebnega premoga, cena!”

Žebeljan: “Vašo sposobnost za prilaganje potrebam po električni energiji iz premoga, torej količinam premoga, bo narekovala tehnologija pridobivanja premoga. Cena pa se vsekakor lahko spreminja. Pri tem ima dobro vlogo holding, ki lahko izravnava določene vplive na ceno in na količino.”

Rudar: “Kako je zastavljeno razmerje moči med upravami podjetij in upravo holdinga?”

Žebeljan: “Konkretno o tem še ne morem govoriti, ker se holding šele formira. Vsekakor se bo vodstvo uprave holdinga trudilo proizvesti čim več električne energije čim ceneje in jo čim dražje prodati. Temu bosta podrejena organizacija in odnosi med podrejenimi družbami.”

Rudar: “Nadzorni sveti v podjetjih ostajajo, bodo ukinjeni?”

Žebeljan: “To je odvisno od zahtev in od tega, kako bo uprava holdinga komunicirala s podrejenimi družbami.”

Rudar: “Povejte še nekaj podatkov o sebi: kaj ste po poklicu, kje ste že bili zaposleni?”

Žebeljan: “Po poklicu sem magister strojništva, končujem še magisterij ekonomije. Imam 15 let delovnih izkušenj. Zaposlen sem bil v Inštitutu Jozef Štefan, kjer sem se ukvarjal z jedrsko tehnologijo, z inženirskimi deli sem se kratek čas ukvarjal v tujini, na Fakulteti za strojništvo sem bil asistent

za mehaniko, numerične metode, statiko in trdnost, v EGS sem bil sodelavec pri pripravi in implementaciji Direktive za električno energijo v slovensko zakonodajo. Zdaj sem v Ministrstvu za okolje in prostor državni uradnik.”

Rudar: “Začeli ste v praksi, nato pa prehajali v teorijo in končno med državne uradnike.”

Žebeljan: “Rad imam izzive, želim početi tisto, česar še nisem. Pestrost služb me bolj vleče kot kontinuiteta na enem delovnem mestu. Zato sem tudi bil vse od raziskovalca, tržnika inženirskega znanja, do pedagoškega delavca in državnega uradnika. Še kaj manjka v tem zbiru in še me mika početi kaj novega.”

Rudar: “Zdaj ste v politiki, čeprav se ukvarjate z gospodarsko panogo.”

Žebeljan: “Politika ima pozitivno in negativno plat. Formalno gledano moja naloga v ministrstvu ni funkcijska, torej nisem funkcionar, ampak višji državni uslužbenec. Poskušam se izogniti politiki v negativnem smislu.”

Rudar: “Po rodu ste Štajerec, delate v Ljubljani, kje živite?”

Žebeljan: “Sem na začasnem delu v Ljubljani, in to od ponedeljka do petka. Nato se vračam v Maribor k družini. Tam me čakata žena in petletna hči, ki se je na moj delovni ritem kar navadila in je presenečena, če se kdaj vrnem domov prej kot v petek. Me pa z odraščanjem vedno bolj pogreša.”

Rudar: “Imate kot tako dinamičen človek tudi veliko hobijev?”

Žebeljan: “Rad potujem, kolesarim, smučam, včasih sem igral košarko. Ljubim spremembe!”

Diana Janežič

TE Šoštanj odgovarja

V zvezi s kriminalistično preiskavo v TE Šoštanj o domnevnem financiranju izgradnje smučarsko-skakalnega centra v Mislinji so v TE Šoštanj izdali sporočilo za medije, v katerem zagotavljajo, da so v njihovem podjetju pooblastila in odgovornosti jasno določene ter da zunanje revizije, ki so jih v podjetju redno izvajali, niso nikdar ugotovile kakršnih koli nepravilnosti v poslovanju.

V sporočilo za medije so zapisali, da so 16. novembra 2001 delavci Policijske uprave Celje v podjetju Termoelektrarna Šoštanj opravili preiskavo.

Nanašala se je na področje, ki je bilo urejeno v skladu z Zakonom o javnih naročilih in kasneje v skladu s sistemskim postopkom ISO 9001.

Oba postopka sicer jasno določata pooblastila in odgovornosti v poslovanju, vendar so se v podjetju odločili, da vse postopke ponovno preverijo.

Ker so v TEŠ redno izvajali zunanje revizije in te niso nikoli pokazale kakršnih koli nepravilnosti v poslovanju, v podjetju pričakujejo, da bo nadaljnja preiskava to ponovno potrdila.

Prav tako upajo, da se bo postopek končal v najkrajšem možnem roku, saj sumničenja in s tem povezana ugibanja o morebitnih nepravilnostih ne koristijo nikomur.

Še najmanj pa podjetju, zaposlenim in nenazadnje lokalni skupnosti, ki je za delovanje podjetja, predvsem zaradi narave njegove dejavnosti, v preteklosti pokazala veliko posluha.

Za ta kolektiv se je bilo vredno truditi

Bila je sobota, 16. januarja 1988, ko je bil v Delavskem klubu na programsko-volilni seji konference osnovnih organizacij zveze sindikatov Rudnika lignita Velenje za predsednika sindikalne konference izvoljen Jože Kožar.

Jože Kožar

Na tej funkciji je ostal do 26. septembra 2001. Vmes je bilo veliko dela, veliko sprememb in tudi veliko uspehov.

Rudar: "Brez dvoma je upokojitev velika sprememba v človekovem življenju. Ta je zdaj doletela vas, ob tem pa ste po 14 letih izpregli tudi iz predsedovanja sindikatu podjetja. Kako boste sprejeli te spremembe?"

Kožar: "To sta vsekakor dve pomembni spremembi v mojem življenju. Moram pa reči, da sem sprememb in prilagajanja vajen od malih nog. S 15 leti sem odšel iz rodne Loke pri Zidanem mostu na šolanje v rudarsko tehnično šolo v Velenje. Po vojaščini sem se leta 1972 zaposlil v takratnem Rudniku lignita Velenje. Vseskozi sem bil zaposlen v tem podjetju. Začel sem delati v jami na odkopu in spoznal še mnoga druga delovišča v jami. Nato sem bil nadzornik, obratni tehnik in na koncu poslovodja. S tega delovnega mesta sem za 14 let odšel v sindikat.

Ob delu sem opravljal tudi različne druge funkcije, v nadzornih organih, v takratnih družbeno-političnih organizacijah. Spadam v generacijo, v življenju katere so se prelomili politični sistem, stoletje, tisočletje. Vse je eno samo spreminjanje, ki se ga je treba navaditi."

Rudar: "Kako se boste spominjali svojega predsedovanja sindikatu?"

Kožar: "Bilo je pestro, zanimivo in pogosto nepredvidljivo. Preden sem postal predsednik sindikata, sem bil predsednik delavskega sveta sozd. Pred tem sem delal tudi v partiji, v ko-

misijah delavskega sveta. Med člani takratnega tajništva samoupravnih organov je padla odločitev, da bi bil primeren kandidat za novega predsednika sindikata. Ko se je iztekel mandat Štefanu Meršaku, me je vodja tajništva Janez Pukl povabil k sodelovanju in to ponudbo sem sprejel. Dve leti sem funkcijo opravljal polprofesionalno, nato pa profesionalno.

Ne bom rekel prvič, da sem se večkrat spraševal, če je dobro, da je na isti funkciji 14 let isti človek. Razmišljam, da na eni strani funkcionar postane nekakšen avtomat in morda na nekatere težave, vprašanja, dileme ne reagira prav, na drugi strani pa se ga morda naveličajo tudi ljudje, sodelavci. Lahko se pri delu pojavljajo tudi napake, a sem prepričan, da velikih ali bistvenih napak pri našem delu v sindikatu nismo storili."

Rudar: "Sindikalna organizacija je bila pred 14 leti nekaj povsem drugega, kot je danes."

Kožar: "Tako je. Sindikat je bil ena od družbeno-političnih organizacij, katere vloga je bila popolnoma drugačna, kot je danes. Njeni člani smo bili vsi delavci. Če je danes vloga sindikata v varovanju delavskih pravic, to takrat ni bilo potrebno. Delavske pravice so bile zelo zavarovane z drugimi instrumenti. Opredeljene so bile v samoupravnih sporazumih in nasploh je bil v socializmu tako za državo kot za vodstva podjetij v ospredju človek.

Sindikat se je ukvarjal z 'obrobnimi' dejavnostmi: prireditve, sindikalni izleti, ozimnica, proslave... To ni bilo

niti približno to, kar so pod sindikatom razumeli v kapitalističnih državah in kar je zadnjih deset let sindikalna organizacija tudi pri nas.

Spremembe so se začele leta 1990. S spremembo sistema je tudi v Sloveniji sindikat dobil vlogo, kot jo ima po defniciji in sploh v kapitalizmu. V tem sistemu stopi v ospredje kapital, človek pa je šele drugi po vrsti. Zato potrebuje delavec sindikat, da varuje njegove pravice in da izbori še kakšno novo. To pa je današnja vloga sindikata. Sindikat postane s tem tudi partner kapitalu, to je tako oblasti kot vodilnim organom v podjetju.

Leta 1990 je bila takratna Zveza sindikatov Slovenije razpuščena, ustanovljenih je bilo več sindikalnih central in Svobodni sindikati Slovenije, današnja Zveza svobodnih sindikatov Slovenije. Ustanovljen je bil tudi Sindikat delavcev energetike in 85 odstotkov delavcev Premogovnika Velenje se je vključilo vanj. Leta 1995 smo prišli s tem sindikatom navzkriž in smo ustanovili svoj sindikat: Sindikat pridobivanja energetskih surovin Slovenije (SPESS). Vsi delavci so izstopili in se včlanili v nov sindikat in tudi tu je bil delež članov 85 odstoten. To je dokaz, da so nam zaupali.

Vedno smo poskušali delati v interesu delavcev. Naš način dela je bil od spodaj navzgor, torej od interesov in problemov članstva na višje nivoje. V SDE pa so po letu 1995 delovali ravno nasprotno, od zgoraj navzdol. Da je temu res tako, je dokaz tudi sedanje delovanje ob ustanovitvi holdinga Slovenske elektrarne: nimamo enotnega

mnenja, kako naj bodo v njem zastopani delavci prek sindikatov. Naša želja je, da storimo podobno kot sveti delavcev, da ima torej vsaka pridružena družba v holding (šest jih je) v posvetovalnem sindikalnem telesu svojega predstavnika sindikata. Vodstvo SDE pa predlaga, da bi bila predstavnika le dva: iz SDE in SPESS."

Rudar: "Ocenjujete, da je bil sindikat, ki ste ga vodili, uspešen?"

Kožar: "Kako uspešen je bil sindikat, vsakdo ocenjuje drugače. To je odvisno od razumevanja vloge sindikata in tudi od pričakovanj posameznika. Prepričan sem, da smo uspešno odigrali svojo osnovno vlogo, seveda pa se da do istega cilja priti po različnih poteh.

Praktično smo vse pravice delavcev, ki so bile zapisane v samoupravnih sporazumih, vključili v kolektivno pogodbo. Sestavljanje kolektivnih pogodb je bilo za nas pionirsko delo in toliko težje v časih, ko so se pravice delavcev v mnogih okoljih drastično zmanjševale. Drugi velik uspeh je tudi, da smo vse te pravice zmogli tudi obdržati, in to v zelo razburkanih časih. Podjetja po Sloveniji so odpuščala delavce, šla v stečaj... Da se to ni zgodilo tudi v Premogovniku Velenje, je bilo vložena veliko dela in vsako pravico si je bilo treba izboriti. To je tudi moj odgovor vsem tistim, ki se danes še vedno sprašujejo, kaj imajo od tega sindikata in za kaj je sploh sindikat.

Problem tega razumevanja je prav v tem, da v našem podjetju tistih pravih težav nismo imeli in to, da jih nismo, je, prepričan sem, tudi zasluga tega sindikata.

Skupina ljudi, ki je vse to naredila, je bila odlična. Ni jim bilo škoda ne časa ne truda za doseganje skupnih ciljev. Opravljenega je bilo veliko dela s požrtvovalnostjo posameznikov in naj navedem le dva primera. Leta 1995 so potekala usklajevanja okoli kolektivne pogodbe s sindikalisti iz Trbovelj. Našo članico Milojko Gjerkeš, pravnico, smo le nekaj dni po njeni težki operaciji dobesedno iz bolniške postelje peljali na peturno usklajevanje. Franjo Mažgon je zaradi pogajanj o kolektivnih pogodbah za dva dni prekinil svoje zdravljenje v zdravilišču.

Naš sindikat je med prvimi v državi, že septembra 1990, podpisal podjetniško kolektivno pogodbo - nekatera podjetja je še danes nimajo - in leta 1991 panožno kolektivno pogodbo. Trdim, da sta to zelo kvalitetni pogodbi.

Naše vodilo je bilo, da podjetje ostane, da pri reorganizaciji ne zmanjša števila delavcev z odpuščanjem, in to nam je res uspelo. Z vodstvom podjetja smo vedno našli skupni jezik, saj smo tudi imeli skupni cilj - da vsi preživimo. Sindikat je deloval dolgoročno in ni iskal hitrih rešitev. Lahko bi, na primer, izsilili denar za izplačilo premalo izplačanih plač, vendar menim, da bi s tem pokopali podjetje.

Še enkrat naj poudarim: imel sem veliko srečo, da sem delal z odličnimi in strokovnimi sodelavci, razmišljujočimi sindikalisti ter z razumevajočimi in socialno usmerjenimi vodstvi podjetja. V teh 14 letih je bilo namreč več direktorjev Premogovnika, a vsi so vedno dajali v ospredje človeka. Z vodstvi je sindikat vzpostavil pravi partnerski odnos.

Pozabiti ne smem tudi na članstvo, na delavce Premogovnika, o katerih lahko rečem le vse najboljše in naj povem, da se je zanje bilo vredno truditi. Podjetje je dobro, smo med prvimi v svetu pri podzemnem pridobivanju premoga. Žal država tega ne upošteva tako, da bi bili tudi ekonomsko bolj uspešni. Dosedaj se nam je bolj izplačalo imeti izgubo, kajti vedno, ko smo poslovali z dobičkom, smo bili nato še kaznovani.

Ugled Premogovnika Velenje v Sloveniji je dober. To je sad dela več generacij in vesel sem, da je v tej uspešnosti tudi delček mojega dela."

Rudar: "Katere konkretne dosežke bi lahko izpostavili?"

Kožar: "Kolektivna pogodba še vedno velja. Pri sindikatu deluje blagajna vzajemne pomoči, razdeljujemo tudi druge oblike pomoči. Sindikat je lastnik sedmih apartmajev in ti skupaj z BVP predstavljajo okoli 7 milijonov SIT kapitala in so tudi oblika solidar-

nostnega sklada, ki je živ in ga člani neprestano koristijo."

Rudar: "Kaj bi povedali za popotnico novemu predsedniku sindikata in članom nasploh?"

Kožar: "Nič drugega kot to, naj nadaljujejo pričeto delo. Da to novi predsednik tudi namerava, je bilo moč razbrati iz njegovih smernic, ki jih je predstavil ob kandidaturi.

Delo ne bo lahko. Kapitalizem je neizprosno in čedalje večji bo pritisk na pravice delavcev. Sprijazniti se je treba z dejstvom, da bodo slejkoprej nekatere pravice izgubljene, na kar kažejo tudi predlogi novega Zakona o delovnih razmerjih. Pri tem mora biti članstvo razumevajoče in vedeti, da se spreminjata zakonodaja in celoten sistem, da se tudi elektroenergetika odpira na trg in da ob tem izgubljanje nekaterih pravic ne bo krivda novega vodstva sindikata.

Pomembno je, da članstvo drži skupaj, da si člani in vodstvo sindikata zaupajo in sodelujejo."

Rudar: "Kaj boste počeli kot upokojenec?"

Kožar: "Kolikor vem, mi žena že pripravlja nov opis del in nalog, večinoma v kuhinji, in skušal si bom v svoji novi kolektivni pogodbi izboriti čim več pravic zase.

Toliko za šalo, zares pa tole: prepričan sem, da bom preživel tudi to spremembo v svojem življenju in da se bom navadil na nov življenjski ritem. Zagotovo mi dolgčas ne bo. Rad sem doma, imam kunta-kinte, rekreiram se, veliko imam prijateljev...

Če bom zdrav, se bo vse dobro nadaljevalo. Predvsem si najprej želim malo miru, sprostitev, počitka. Tisti, ki me bolje poznajo, vedo, da so mi pred leti sindikalno delo, stresi in obveznosti hudo načeli zdravje, in potrudil se bom, da se to ne bo ponovilo.

Vedno se bom rad vračal v Premogovnik Velenje in vesel bom vsakega sodelavca, ki ga bom srečal, poklepetal z njim, spil kavo. Prepričan sem, da se bomo še srečevali.

Naj izrabim to priložnost še za to, da se zahvalim vsem za dobro in korektno sodelovanje. Želim si, da bi Premogovnik Velenje odkopaval premog v takšnih količinah in po takšni ceni, da bo uspešno posloval. To bo tudi edini porok, da bodo socialne pravice delavcev ohranjene in da bodo delavci čutili socialno varnost. Vsem želim veliko uspehov in zdravja!"

Diana Janežič

Na pomoč!

Gasilske sirene že dolgo nismo slišali, na srečo in predvsem zato, ker požara ni bilo, pa tudi zato, ker alarmiranje gasilcev že nekaj časa poteka na tihi način. Sireno uporabljajo le še za požare večjih razsežnosti in klic sosednjih gasilskih društev na pomoč.

Tako tudi v oktobru, ki je mesec požarne varnosti, gasilske sirene niso zavijale, tudi zaradi klica na vajo ne, kar pa ne pomeni, da različne aktivnosti gasilcev in tudi gasilske vaje niso bile organizirane.

O vsem tem smo se pogovarjali s Samom Žolgerjem, predsednikom Prostovoljnega industrijskega gasilskega društva Premogovnika Velenje, ki je sicer v Premogovniku kot univerzitetni diplomirani inženir rudarstva vodja oddelka za spremljanje novih tehnologij in tehnični vodja priprav Jame Pesje.

Rudar: "Oktober je vsako leto mesec požarne varnosti. Kako ste ga obeležili letos?"

Žolger: "Oktober kot mesec požarne varnosti v našem društvu ponavadi obeležimo s poučevanji oziroma predavanji o požarni preventivi in varnosti ter s temeljito pripravo načrtovane vaje - z določenimi predpostavkami požara na točno določenih objektih hčerinskih podjetij.

Za letošnji oktober smo načrtovali vajo, v kateri je bil predviden izbruh požara v garderobah HTZ IP. Vaja - tiho alarmiranje - je bila v sredo, 17. oktobra, ob 16. uri in 20 minut. V vaji so sodelovali gasilsko poklicno jedro Velenje ter nekatera društva pri Gasilski zvezi Velenje. Gre za društva, ki mejijo na ogroženo področje in bi bila v primeru resničnega požara poklicana k intervenciji.

Vaja je potekala v smislu obveščanja, razvrščanja, postavitve gasilskih enot, organizacije napada, umika zaposlenih, ugotavljanja številčnega stanja vseh zaposlenih, reševanja zaposlenih

v ogroženih objektih ter zaščite ostalih objektov, ki mejijo na požarno območje (na primer: rezervoarji za kurilno olje, plinski rezervoarji, pralnica perila idr.). Opravljeno vajo smo z vsemi prisotnimi seveda tudi podrobno analizirali.

Takšna vaja je aktivnost, ki si jo že drugo leto zastavljamo skupaj s podjetjem HTZ. Druga aktivnost, ki jo naše društvo izvaja v mesecu požarne varnosti, pa je skupna vaja na nivoju Gasilske zveze Velenje.

Pri tej vaji je naša naloga operativno varovanje objektov Konjereje pri Škalskem jezeru, izvedena pa je bila 26. oktobra ob 16. uri."

Rudar: "Ste v zadnjem letu sodelovali v kakšni gasilski akciji?"

Žolger: "V tem letu še ne, saj gašenje požarov, ki niso na območju Poslovnega sistema Premogovnik Velenje oziroma ne mejijo na naše požarno območje, pokriva poklicno jedro Velenja z društvi posameznih območij. V letu 2000 pa smo sodelovali pri gašenju dveh večjih požarov, in sicer v podjetjih

Samo Žolger

Gorenje Galvana ter v HTZ. Poleg teh dveh požarov smo gasili še travniški požar pri jašku Škale. Do konca leta je še dober mesec in če bo treba, smo pripravljeni, da priskočimo na pomoč."

Rudar: "Kako poteka usposabljanje vaših članov?"

Žolger: "Usposabljanje naših članov poteka z izobraževanji, ki jih organizira Gasilska zveza Velenje oziroma Gasilska zveza Slovenije. Lani je pet naših članov pridobilo gasilska znanja strojnika, trije so se izobrazili za nosilce dihalnih aparatov, eden za voznika kategorije C, pet naših članov pa je uspešno končalo tečaj za gasilskega častnika.

Izkazalo se je, da smo dobro društvo, ki se lahko leto za letom pohvali s kolektivnim delom. V nazivu našega društva poleg velikega P (prostovoljno), stoji tudi veliki I (industrija). Prav ta veliki "I" pa nam nalaga veliko dela in odgovornosti celo leto, saj imamo letno do osemdeset preventivnih pregledov. Zavedati se moramo, da nam ta veliki "I" omogoča tudi sredstva, da lahko dosežemo zastavljene cilje in normal-

no sodelujemo z drugimi gasilskimi društvi v Šaleški dolini.

Po organizaciji Poslovnega sistema Premogovnik Velenje smo si s Službo varstva pri delu zastavili za cilj osem operativnih vaj v sodelovanju z društvi, ki mejijo na objekte na področju Premogovnika Velenje. Vse to je ambiciozno zastavljeno in 70 odstotkov zastavljenega smo že realizirali, saj se pri podjetju zavedamo, da se nam brez vaj, ki morajo biti operativno zastavljene po požarnih načrtih na posameznih objektih, zmanjšajo možnosti uspešnega obvladovanja požarov ali drugih nevarnosti.

Pri vsem navedenem delu za potrebe Premogovnika Velenje ne smemo pozabiti dela, ki ga opravljamo skupaj s podjetjem pri zunanji realizaciji, in naših požarnih straž pri nogometnih tekmah, atletiki, konjeništvu ter drugih prireditvah, ki jih organizirajo Premogovnik in njegova hčerinska podjetja."

Rudar: "Kakšna je požarna varnost v podjetju?"

Žolger: "Poslovni sistem Premogovnik Velenje si je s svojo organiziranostjo in standardi zagotovil vse smernice in kazalce, ki zagotavljajo ustrezno požarno varnost na površini. Zato menim, da je požarna varnost v našem premogovniku dobra."

Dragica Marinšek

Zagorelo v plinski postaji

V sredo, 17. oktobra, je nekaj minut čez 16. uro zagorelo na dvorišču HTZ IP, ob plinski postaji in vhodu v garderobe Premogovnika Velenje. Ogenj je ogrožal predvsem plinske in oljne kotle v obeh postajah pa tudi sosednje objekte, garderobe in pralnico.

Ob sproženem alarmu so v desetih minutah na požarišče prihiteli gasilci poklicnega jedra gasilskega društva Velenje mesto, prostovoljnega gasilskega društva Pesje in PIGD Premogovnika Velenje. Na mestu dogodka je bilo 26 gasilcev in tri avtocisterne.

Šlo je za redno letno vajo v oktobru - mesecu požarne varnosti, ki je bil letos posvečen varnemu ravnanju s plinskimi napravami. Po besedah predsednika PIGD Premogovnika Velenje Sama Žolgerja je bil namen vaje preveriti dostopnost objektov, izvesti napad gašenja, reševanja ljudi in premoženja ter zaščititi objekte v okolici, ki so ogroženi.

V kratki analizi takoj po vaji so ugotovili, da je vaja uspela. Gasilec sta se za izvedbo vaje zahvalila direktor HTZ IP Franc Druks in vodja profitnega centra Storitve, proizvodnja in varovanje Stane Čas.

Franc Druks je poudaril, da je bilo preizkušeno gašenje objektov, ki so vseh 365 dni v letu vitalnega pomena za delovanje Premogovnika. Nekaj besed je spregovoril tudi referent za požarno varnost Milorad Šikman. Dejal je, da so z vajo preverili požarni red, sistem zvez in obveščanja, dostop ter delovanje hidrantnega omrežja. /dj/

Kri nas združuje

Tako kot vsako leto je bila tudi letos ena od nalog vodstva OO RK Premogovnika Velenje izpeljati izredno krvodajalsko akcijo v eni izmed slovenskih bolnišnic. Za cilj smo izbrali bolnišnico Izola, ki se tako kot vse bolnišnice v Sloveniji večkrat ubada s pomanjkanjem te življenjske tekočine, za dan pa petek, 2. november.

Po jutranji vožnji proti obali smo ob devetih prispeli v Izolo. Ponudil se nam je prečudovit pogled na sinje morje in tudi Triglav smo uzrli daleč v rahlih meglicah. Dr. Slavica Maver, ki je bila tistega dne dežurna v transfuzijskem

oddelku izolske bolnišnice, je po ustaljeni navadi dobro pregledala vse predvidene krvodajalce. Krepko čez trideset nas je bilo pripravljenih na odvzem. Ta je trajal dobre tri ure, spremljala pa sta ga - tudi po ustaljeni navadi pri rudarjih - smeh in dobra volja.

Med odvzemom so nas obiskali tudi predstavniki Občinskega odbora RK Izola in se nam zahvalili za našo človekoljubno gesto. Po izdatni sadno-mesni malici in ob zvokih harmonike Staneta Grudnika smo se poslovili in se odpravili proti naslednjemu cilju.

To je bila pršutarna v Šepuljah pri Sežani, kjer je pravo kraljestvo mesa in mesnih izdelkov. Posebej nas je prevzela pripoved o nastanku dobrega, a žal včasih za delavski žep predragega pršuta. Spoznali smo, kako nastaja pršut od začetka, prek zorenja, pa vse do pakiranja in transporta na trg. Nekaj teh faz smo tudi videli. Kar sline so se nam pocedile ob pogledu na sušeno meso, potem pa smo na degustaciji pršuta lahko malo potolažili naše skomine. Po pokušnji smo se počasi odpravili domov in dan sklenili z večerjo.

V srcih vseh udeležencev izredne krvodajalske akcije sta ob koncu dneva ostala toplina in prijeten občutek, da smo del sebe ponovno darovali za tuje, nepoznane ljudi in z našo krvjo morda rešili življenje ali zdravje otročičku, mamic, ponesrečencu, operirancu. Ni nam bilo žal darovati prostega dne za sočloveka; žal je lahko tistim, ki so se prijavi, a jih ni bilo z nami. Zanje je bila naslednja priložnost za človekoljubno dejanje med 20. in 23. novembrom na redni jesenski krvodajalski akciji.

V imenu vodstva OO RK Premogovnika Velenje se zahvaljujem vsem našim krvodajalcem, ki so kri darovali več kot 45-krat in so se odločili, da so tokrat šli v Izolo. Hvala tudi sekretarki, predsedniku in drugim zaposlenim v Območni organizaciji RK Velenje za pomoč pri organizaciji in izvedbi ekskurzije.

Redno letno srečanje s podelitvijo priznanj krvodajalcem pa bo letos v soboto, 8. decembra, v restavraciji Jezero.

Drago Kolar

Energija v Zgornji Avstriji

Na področju obnovljivih virov energije in energetske učinkovitosti igra Zgornja Avstrija vodilno vlogo. Več kakor 30 odstotkov njene primarne energetske porabe je namreč pridobljene iz obnovljivih virov energije.

Dežela Zgornja Avstrija, ki ima 1,4 milijona prebivalcev in površino 11.980 km² ter leži v severnem delu Avstrije ob meji z Nemčijo in Češko Republiko, pridobi povprečno 15 odstotkov hidroenergije, 13 odstotkov biomase ter 2 odstotka solarne in druge energije.

Osnova tega uspeha je obsežen **regionalni energetski akcijski plan**, ki ga je leta 1994 potrdila regionalna vlada. Plan določa cilje in številne izvršilne dejavnike, ki zahtevajo naslednje dosežke:

1. 33-odstotno zmanjšanje energetske porabe za ogrevanje novih zgradb in polovico tega za adaptirane objekte,
  2. zmanjšanje specifičnih energetskih porab za 2 odstotka letno,
  3. 30-odstotno povečanje RES (obnovljivih virov energije) instalacij pri že delujočih 9000 modernih lesnih instalacijah,
- ✓ 500.000 m² termalnih solarnih kolektorjev oziroma 0,357 m² na prebivalca,
  - ✓ 12 vetrnih elektrarn,
  - ✓ 45 PJ iz hidroenergije,
  - ✓ več kot 250 elektrarn malega obsega (20 kW do 5 MW),
  - ✓ 5 geotermalnih elektrarn že v delovanju (2 planirani) s skupno močjo 27,5 MW,
  - ✓ več kot 30 bioplinskih in kogeneracijskih, plinskih elektrarn iz odpadkov,
  - ✓ več kot 30.000 toplotnih črpalk,

- ✓ več kot 350 mrežnih priključkov PV (fotovoltaičnih) instalacij.

Za nadaljevanje strategije uspešnega prvega energetskega načrta (1994-1999) v 21. stoletje je zgornjeavstrijska vlada soglasno potrdila akcijski načrt, tako imenovani **"Energy 21"**. Za uspešno izvedbo zastavljenih ciljev so določili različna področja delovanja:

- ✓ nadaljnjih 10 PJ iz RES do 2010,
- ✓ podvojitev deleža modernih biomasnih ogrevalnih sistemov,
- ✓ 3 odstotke električne energije mora biti proizvedeno iz RES (razen hidroenergije) do leta 2005,
- ✓ 1 milijon m² termalnih solarnih kolektorjev mora biti instalirano do leta 2010,
- ✓ splošna in industrijska učinkovitost morata porasti za 10 odstotkov do leta 2010,
- ✓ energetska poraba za ogrevanje in toplo vodo bo zmanjšana za 20 odstotkov,
- ✓ 30 novih podjetij na področju RES tehnologije in energetske učinkovitosti bo ustanovljeno do leta 2010, s tem pa tudi skupno 1500 novih delovnih mest,
- ✓ letno je načrtovanih 15 novih energetskih tehnološko-raziskovalnih in demonstracijskih projektov.

Izveček, Vir: <http://www.esv.or.at>.
Energy 21 – Energetski Akcijski Plan za 21. stoletje.

Označitve postajajo obvezne!

V Zgornji Avstriji so sprejeli novi energetski zakon, ki implementira liberalizacijo energetskega trga v deželi Zgornja Avstrija. Prvič postaja obvezno za energetske dobavitelje, da navedejo vir električne energije na elektro računih. Ključne sestavine novega zakona so:

- ✓ 100-odstotna liberalizacija za vse kupce z začetkom 1. oktobra 2001,
- ✓ deklariranje vira energije (označitve),
- ✓ prioriteta za električno energijo iz obnovljivih virov (RES), vključujoč določene cilje za povečevanje deležev električne energije iz RES (4 odstotke letno do 2007),
- ✓ certifikati za elektriko iz malih hidro elektrarn, 8-odstotno povečanje za slehernega dobavitelja ter
- ✓ garancijske pravice za črpanje elektrike iz RES.

pripravil Marijan Lipičnik

Teniška liga

Tekmovanja v 2. moški teniški ligi so potekala od avgusta do oktobra. Sodelovalo je šest ekip, ki se so na lestvico uvrstile takole:

1. Strokovne službe 10 točk, 2. Priprave 8, 3. Praktično izobraževanje 6, 4. HTZ II 4, 5. Jamomerstvo 2, 6. Jama Škale 0.

10 ženskih ekip je v svoji ligi tekmovalo celo poletje in septembra sklenilo tekmovanje. Razvrstitve: 1. S&Š 18 točk, 2. Dami 14, 3. Soni 14, 4. Chang 12, 5. Viva 10, 6. MI3 8, 7. Men 8, 8. Vin 4, 9. Spin 2, 10. Evro 0.

Namizni tenis

13. novembra je v Rdeči dvorani potekalo moštveno tekmovanje Premogovnika Velenje v namiznem tenisu.

Prvo mesto je osvojila ekipa Strokovnih služb v sestavi Boris Močilnik na sredini, Samo Mernik desni in Srečko Anžej levo.

Druga je bila ekipa Klasirnice, tretja Zračnja, četrta Jame Škale, peta Jamske mehanizacije in šesta HTZ IP.

Fredi Vodusek, foto Damijan Kljajič

Lep teniški dan pri "Coti"

V petek, 19. oktobra, se je na teniških igriščih pri "Coti" v Lokah odvijalo vsa-koletno tekmovanje v tenisu v dvojicah za delavce IP HTZ.

Ob jutranjih žarkih, ki so se razvili v prelepo jesensko dopoldne, so se igralci polni energije menjavali na igriščih vse tja do poznega popoldneva. Seveda za podkrepitev in za nabiranje dodatnih moči ni manjkalo dobre jedače in pijače. Med drugim tudi dobro pečenega kostanja in sladkega mošta, brez katerega v jesenskih dneh pač ne gre. Nekateri igralci so se med posameznimi igrami celo podali v bližnji gozd za gobami in delo uspešno opravili.

Kdo pa je delo najuspešnejše opravil na teniških igriščih? V glavnem turnirju je zmagala dvojica Muharem Halilović in Milan Kodrič, drugo mesto sta osvojila Jože Podpečan in Bojan Voh. Tudi v tolažilni skupini so bili zmagovalci, in sicer sta zmago dosegla Jože Špital in Andrej Goršek, za njima pa sta pristala na drugem mestu Franjo Strnišnik in Mile Damjanovič.

Vsem so bile podaljene lepe praktične nagrade, ob zaključku pa se je športni referent IP HTZ Viki Hrast vsem zahvalil za številno udeležbo in jih povabil na srečanje tudi prihodnje leto.

Dijana Žagar

Kegljanje

5. novembra je bilo v kegljišču TE Šoštanj prvenstvo Premogovnika Velenje v kegljanju. Nastopile so moške in ženske ekipe, tekmovanje pa je bilo tudi posamezno.

Pri **moških ekipah** je zmagala ekipa HTZ, ki je podrla 772 kegljev, druga je bila ekipa Strokovnih služb s 650 podrtimi keglji in tretja ekipa Jame Škale, ki je podrla 587 kegljev.

Četrti so bili kegljači Klasirnice, peti Elektrostrojne dejavnosti in šesti Praktičnega izobraževanja.

V **ženski konkurenci** je zmagala ekipa Strokovnih služb - podrla je 495 kegljev, druga pa ekipa HTZ s 401 podrtim kegljem.

Med **moškimi** je zmagal Djodje Tomič, drugi je bil Franc Kramer in tretji Branko Drev.

Pri **ženskah** je zmagala Diana Janežič, druga je bila Renata Zupančič in tretja Irena Lukaček.

Uživajmo kulturo

Na redni seji izvršilnega odbora sindikata Premogovnika Velenje 3. oktobra je bila potrjena sestava odbora za kulturo za naslednje 4-letno obdobje. Predsednik odbora je še naprej Stojan Špegel, člani pa so Branka Vičar IP HTZ, Majda Korenič PLP ter Bojan Lajlar, Robi Kožar in Diana Janežič iz Premogovnika Velenje.

Odbor se je v novi - stari sestavi zbral na prvi redni seji 7. novembra. Sklenil je, da tudi to jesen organizira plesni, video in likovni tečaj. Plesni tečaj že teče in se ga udeležuje 18 parov. Video tečaj, ki ga organizira Paka film, izvaja pa dr. Boris Salobir, se je začel 15. novembra in bo trajal tri četrtke. Likovni tečaj za odrasle izvaja v Mayerjevi vili v Šoštanju akademski slikar Milan Todič. Tečaj se je začel 13. novembra.

Več razprave je bilo na seji odbora tudi o napovedanem gostovanju Harmonikarskega orkestra Premogovnika Velenje pri zamejcih v Berlinu, v Nemčiji. Gostovanje bo od 17. do 19. januarja 2002, ob koncertu harmonikarjev pa bo v domu zamejcev v Berlinu tudi razstava likovnih del Stojana Špegla.

Odbor za kulturo sicer skozi celo leto skrbi, da se zaposleni v poslovnem sistemu lahko naužijemo kulture. V razstaviščih

Premogovnika Velenje - Barbara v upravni zgradbi na Rudarski 6 ter v upravni zgradbi v Prelogah - se redno menjavajo razstave likovnih del uveljavljenih slovenskih likovnikov. Od začetka leta do sedaj so razstavljali: Vlado Sagadin, Vida Klenovšek, Mladen Stropnik in Viktor Šest. Novembra se je iztekla razstava Aleša Zavolovška, do konca leta pa bo na ogled razstava akademskega slikarja Milana Todiča. Razstavljenih bo 12 njegovih del, ki so osnova za koledar Premogovnika Velenje 2002.

Kot že več let dosedaj, se je tudi letos veliko zaposlenih v poslovnem sistemu odločilo za nakup gledaliških abonmajev, ki jih ponuja Kulturni center Ivana Napotnika. Letos je bilo kupljenih 148 abonmajskih vstopnic.

Vsako leto je najodmevnejša prireditve v organizaciji odbora za kulturo likovno srečanje ex-tempore ali likovna kolonija. Ti prireditvi se v okviru praznovanja dneva rudarjev izmenjujeta. Letos je bilo v Črni garderobi Muzeja premogovništva Slovenije razstavljenih 54 likovnih del, ki jih je ustvarilo 50 avtorjev na 22. srečanju ex-tempore. Sicer pa se je na razpis prijavilo 125 avtorjev.

Diana Janežič

Med "Kumeradi"

V razstavišču Črna garderoba v Muzeju premogovništva Slovenije je do konca leta na ogled razstava likovnih del Jožeta Ovnik. Izbrana dela pod imenom Kumeradi prikazuje življenje in delo rudarjev ter značilne prizore iz rudarskega okolja.

Jože Ovnik izhaja iz rudarske družine, na kar je zelo ponosen in to svojo vpetost v rudarsko tradicijo s svojim likovnim ustvarjanjem vedno dokazuje. Rojen je bil v Trbovljah in se trileten s starši preselil v Velenje. Vedno so ga zanimale animacije, risani filmi in stripi, vendar zaradi spleta nesrečnih okoliščin ni bil sprejet v šolo za oblikovanje v Ljubljani, kjer bi lahko svoj talent še izpopolnil.

Okolje, v katerem je odraščal mali Joško, in okolje, v katerem je Jože kasneje živel, je bilo slejkoprej rudarsko. V njem je pustilo popotnico za vse življenje in tako je v svojih zrelih

letih začel objavljati likovna dela v rudarski reviji Srečno, kot literat in likovnik pa objavljati tudi v časopisu Zasavc.

Do danes je imel že veliko likovnih razstav. Prve so bile tiste na rosnih šipah doma na Tereziji, v Trbovljah, ko je mati spodbujala sinovo likovno zanimanje. Danes je Jože Ovnik upoštevanja vreden slikar, ki posega v kulturno življenje v Trbovljah in v širšem slovenskem kulturnem prostoru.

"Kraj, kjer smo rojeni, kjer smo preživeli mladostna leta, nam za vedno ostane v spominu. In naj je bilo življenje še tako trdo, spomin ga pozlati, ostanejo le srečni dnevi," pravi Jože. Zato je tudi svojo pravljico o Perkmandeljcu, postavljeno v težke življenjske razmere rudarjev, prikazal z besedo in sliko v mehkejši in svetlejši luči. In kot je zapisal dr. Cene Avguštin, likovni kritik in umetnosti zgodovinar, je Jože Ovnik s Perkmandeljcem postavil Trbovljam in njihovim rudarjem svojevrsten spomenik, ne le trpljenja, temveč tudi upanja in optimizma.

Zagotovo bodo njegova dela, razstavljena v Črni garderobi, imela v Velenju večji odmev kot v kakšnem drugem kraju, ki ne pozna rudarskega življenja, okolja in tradicije. Razumejo jih lahko tukajšnji obiskovalci drugače, globlje in bolje. /dj/

Odprta vrata evropski dediščini

Evropski muzejski forum je neodvisna institucija, ki že skoraj 25 let organizira letna srečanja, delavnice in seminarje, podeljuje nagrade najboljšim evropskim muzejem ter skrbi za njihov razvoj.

V svojem delovanju uživa podporo Sveta Evrope, ki združuje 41 držav članic, in tudi Svet Evrope vsako leto podeli nagrado muzeju, ki je po njihovem mnenju največ naredil za ohranjanje evropske dediščine.

V zadnjih nekaj letih je posebej velika pozornost Sveta Evrope in Evropskega muzejskega foruma namenjena ideji, kako bi lahko muzeji prispevali k prepoznavnosti evropske ideje in združevanja. Že lanska delavnica je bila namenjena tej tematiki in če so bili lani določeni teoretični okvirji za možno delovanje muzejev, je bilo letošnje srečanje namenjeno predvsem praktičnemu reševanju teh vprašanj.

Delavnico sta vodila direktor in podpredsednik EMF-a dr. Massimo Negri ter Wim van der Weiden, udeleženci pa so bili razdeljeni v štiri skupine in vsaka od skupin se je ukvarjala z iskanjem rešitev na zastavljeno vprašanje. Prisotnost člana skupščine Sveta Evrope Geritta Valka je potrjevala pričakovanja, da na koncu od nas želijo konkretne odgovore, ki jih bo obravnaval Svet Evrope na novembrski seji.

Obisk muzejev se začneja z vstopom obiskovalcev vanje in podoba muzejev je takšna, kot jo zaznavajo ljudje. Zato je potrebno storiti vse, da bodo muzeji res namenjeni obiskovalcem in dostopni vsem. Pri tem so ključnega pomena zaposleni v muzejih in tržno komuniciranje. Evropski muzeji bi morali prikazovati "evropske teme", povezovati ljudi in institucije ter si izmenjevati stalne in občasne razstave. Pri načrtovanju evropskih muzejev se je treba izogniti asimilacijskim procesom, nasilni integraciji, kakor tudi samo eni identiteti Evrope. Muzeji morajo biti prostori kulturne, jezikovne različnosti, ki pa bodo v prihodnosti vseeno oblikovali državljane Evrope.

Proces oblikovanja evropskih muzejev se lahko začne na način, da vsak muzej ustvari "evropski kotiček" (nekateri so te kotičke našli kar v obstoječih muzejskih kavarnah) ali svojim razstavam

doda del, ki bo pomagal tujim obiskovalcem, da se bodo identificirali z zgodbo, ki jo muzej pripoveduje. Veliko pozornost je treba nameniti novim medijem in skupnim projektom predstavljanja evropske dediščine. Vsekakor bo v prihodnosti potreben posebni muzej, ki bo povedal zgodbo o evropskem združevanju.

Muzej premogovništva Slovenije je v svojem konceptu narejen na vseh omenjenih izhodiščih. Ne gre samo za zgodbo, temveč za temeljno naravnost na obiskovalce, ki jo je zahtevala tržna usmerjenost. Muzej je za slovenske razmere prevelik, zato je normalno, da je Evropa trg prihodnosti, najti je treba le prava komunikacijska orodja, promocijske akcije in turistični produkt, ki bo obiskovalce zanimal. Posebna nagrada Evropskega muzejskega

forumu za leto 2001 nam bo na tej poti zagotovo pomagala, saj je neverjetno, koliko pripomore k prepoznavnosti muzeja, še posebej v strokovnih krogih. Pet mesecev je premalo, da bi ljudje pozabili na izreden uspeh, ki smo ga dosegli v Pisi, delavnica pa je potekala le nekaj kilometrov stran, zato smo seveda veliko obujali spomine na ta dogodek.

Proces oblikovanja evropskih muzejev bo poleg politične volje in strokovnega dela v muzejih zahteval veliko časa ter stabilno Evropo. Po 11. septembru ni nič več tako, kot je bilo pred tem, zato je ključnega pomena za našo skupno prihodnost najti pot, ki bo drugačna od ameriške, in ki bo združevala, ne ločevala.

Peter Pušnik, vodja muzeja

MUZEJ PREMOGOVNIŠTVA SLOVENIJE

Nočni ogled muzeja

V petek, 21. decembra, od 16. ure dalje vas vabimo na nočni ogled podzemnega muzeja. **Podoživeli boste nočni delavnik rudarjev, nekje v podzemlju vas bo obiskal dedek Mraz, zaigrali pa vam bodo člani Harmonikarskega orkestra Premogovnika Velenje.**

Prosimo, da rezervacije obiskov sporočite na tel. (03)5870-997.

**Zadnji obratovalni dan muzeja letos
bo nedelja, 23.12.2001.**

Vljudno vabljeni!

Adventure race Bjelolasica 2001

Tako se imenuje pustolovski spektakel leta, ki se je sedaj že drugič zgodil pri naših sosedih na Hrvaškem. To je tekma, v kateri se štiričlanske ekipe pomerijo s 300 kilometrsko progo in na njej premagujejo razdalje peš, na kolesu, v kajaku, pomerijo se tudi v elementih alpinizma. Skratka prava zmešnjava.

Človek mora res dobro premisliti, če morda nima tisti trenutek početi kaj bolj razumljivega, 'normalnega'. Recimo: nabirati kostanj ali gobe, bi se slišalo veliko razumneje. No, mi smo se odločili, da bodo jesenske drobnarije malce počakale in odrinili na to zares zanimivo popotovanje.

Pravila so zelo enostavna. Za vse zgoraj omenjeno imaš na razpolago slabe štiri dni. Start je skupinski. Ekipa, ki pride prva čez vse kontrolne točke na cilj, je zmagovalna. Ješ in spiš, kolikor ti dopušča stroga časovnica, ki odmerja limitne čase med posameznimi etapami.

Takšna pustolovska tekma je vsekakor multi športna disciplina. Vso hrano, opremo, taktiko gibanja in počitka moraš planirati sam. Med tekmo udeleženci spijo zelo malo, praktično nič. Dnevno prehodijo do 100 kilometrov in cilj tekme ni samo čim hitreje priti na cilj, ampak končati tekmo kot ekipa. Na tekmi se ekipa srečuje z izzivi, ki jih mora fizično in tudi psihično uspešno rešiti. Zaradi tega je seveda vsaka takšna avantura zgodba zase.

Skozi vse napore, ki jih takšna tekma prinaša, pa prihaja do novih izkušenj, pozitivnega mišljenja ter povezanosti človeka in narave v nedeljivo celoto. Da, to smo vsekakor v celoti doživeli. Jadransko morje, borovi gozdovi Lošinja, sonce, sveži nočni zrak Gorskega Kotarja... Vsega je bilo na pretek.

Kratke in jedrnatne informacije o tekmi

Dolžina proge: 305 km, trajanje: 4 dni, področje: Kvarnerski otoki, Istra, Gorski Kotar in Slovenija, število ekip: 25, start: 19. septembra 2001, Mali Lošinj, cilj: 23. septembra 2001, Hrvaški olimpijski center Bjelolasica.

Discipline in dolžine etap: kajak na morju 50 km (še nikoli nisem tako dolgo veslal!), kajak na Kolpi 25 km, mountain bike v več etapah 160 km (od 0 pa do 1400 metrov), treading v več

Pot pustolovnega spektakla

etapah 60 km (to smo obvladali najbolje), premagovanje obale 10 km (še nikoli nisem hodil po tako špičasti obali), plavanje s plavutkami 2,5 km (morje je imelo okoli 19 stopinj), spuščanje po alpinistični vrvi v več etapah 20 do 70 metrov (včasih je bilo res visoko).

Ekipa

Štiričlansko ekipo, v kateri mora biti obvezno tudi ženska (menda za srečo?), smo sestavljali Nataša, Andrej, Peter in jaz, Marko. Nekateri smo že zaposleni, drugi poročeni, tretji še študentje. Vsi pa smo taborniki in stari znanci orientacijskih tekmovanj po širni Sloveniji zadnjih deset, petnajst let (letos smo zopet postali državni prvaki v orientaciji, Ajdovščina 28.-30.9.). Vsi smo športno usmerjeni, manjkala je samo še dobra ideja in izziv, ki pa se je s to tekmo prilplazil kar sam od sebe.

Ime ekipe je bilo že dolgo znano. Svizci že dolgo tekmujejo po orientacijskih tekmovanjih in vesoljno slovensko taborništvu nas pozna pod tem imenom. Tako smo se predstavili tudi na Hrvaškem. Smo zelo moderni in imamo tudi svojo spletno stran, <http://svizci.rutka.net>, kjer lahko o nas preberete tudi kaj več.

Bili smo edini 'Janezi' tam doli in predstavljali smo našo državo v vsem sijaju. Poleg Hrvatov in Slovencev so bili na tej tekmi še Poljaki, ki so zmagali, Madžari, Nemci, Švedsi, Francozi, Čehi. Skratka pisana narodna množica.

Priprave na tekmo in start

Vsi smo vedeli, da bo to zelo dolga tekma, naša najdaljša doslej. Prejšnje tekme z razdaljami do 60 kilometrov so bile v primerjavi s to dolžino zelo kratke. Pa vseeno smo veliko tekli, kolesarili, prehodili cele Kamniške Alpe, veslali na Velenjskem jezeru, premagali Triatlon jeklenih v Bohinju, prekosarili Jelovico in Pokljuko... Celo leto smo pridno telovadili in nabirali kilometre. Gibanje in še enkrat gibanje, bi lahko rekli.

Začetek je bil zelo moker, saj so nas nekaj kilometrov od obale vrgli v vodo. Sledilo je plavanje do obale s plavutkami na nogah. Na srečo ni bilo morskih psov. To ni bilo čisto navadno plavanje, saj si moral s sabo nositi tudi nekaj opreme za treading po skalah do prve

Z ladje so nas vrgli v vodo.

kontrolne, ki je bila nekaj kilometrov v notranjosti otoka (kontrolna točka 1 - KT1). Tako smo imeli na hrbtih naše "dry bage", ki so se zelo dobro izkazali. Voda ostane zunaj, cunje pa ostanjejo 100 odstotno suhe.

Pot po suhem

Od prihoda na obalo je sledil zelo hiter vzpon na Osorščico (KT2). Lahko bi rekli samo "krš i kamen". Imeli pa smo zelo lep razgled na sosednje otoke Susak, Krk, Srakane. Sem se odločil, da bom po tej poti še enkrat peljal mojo punco. Res zelo lep izlet, če se ti pretirano ne mudi.

No, nam se je tokrat zelo mudilo naprej do ožine Osor (KT3), kjer smo se zbasali v kajake. Peter in Andrej v prvega, Nataša in jaz v drugega. Začela se je prva etapa veslanja do Martinščice (13 km). Počasi se je začel spuščati mrak, zato smo Svizci veslali malce hitreje. Takole v malem kajaku na morju, ki ni čisto mirno, pa v popolni temi ni ravno prijetno. Ker je bil start ekip še ob 13. uri, nas je tema na tem odseku veslanja vsekakor dosegla. Ni nam preostalo nič drugega kot to, da veslamo proti lučkam, ki so pa bile zelo daleč. Jedli nismo nič, ker smo imeli v rokah vesla, iz naših "camel bagov" pa smo lahko zelo udobno pili.

Martinščica (KT4) nas je pričakala v temi, sledilo je hitro basanje s hrano, preoblačenje in skoraj tek proti mali vasici Lubenice (KT5). Da ne bo pomote, tukaj niso imeli nobenih lubenic. Tu nas je čakalo spuščanje po vrvi v globino 30 metrov. Ta spust je mene še posebej skrbel. Sem namreč človek, kiraje hodi po tleh. Mojih 90 kg na tisti tanki "špagici"...

Z bliskovito hitrostjo smo se približevali tej točki. Nad nami je bila jasna noč in z nami volja, da čim prej pridemo do naslednje kontrole. Na poti smo srečevali Švede in Hrvate. Enkrat smo mi prehiteli njih, drugič zopet oni nas. V spečo vasico smo prišli skoraj vsi skupaj. Sledil je spust po vrvi v globino 30 metrov. Moj pogled je bil usmerjen bolj horizontalno, pod mano je bila velika praznina in počutil sem se kot medved v zraku. Dobesedno smo popadali v temo.

Pot smo nadaljevali do obale morja, ki je bila tokrat prava nočna mora za vse ekipe. Sledilo je namreč premagovanje obale v dolžini 10 kilometrov (KT6). Tu je bil pravi masaker med ekipami. Stene so bile zelo ostre, prepredene z visokimi odseki, ki so padali globoko v morje. Kakor pa smo se dvignili malo višje od obale, so nas zajeli gosta makija, trnovje in neprehodno goščavje. Plazili smo se po kolenih, tam kjer ni šlo stoje. Po vsej obali smo srečevali ekipe, ki so izražale svojo dobro voljo s sočnimi kletvicami v hrvaškem, nemškem, švedskem ali kakšnem drugem evropskem jeziku. Svetilke so pa kar svetile in svetile... No, do kontrolne točke smo pa le prišli. Na tem odseku je odstopilo veliko ekip. V reševanje je posegel tudi helikopter.

Za zbijanje optimizma in splošne volje je sledil vzpon do vasice Pernat (KT7) na nadmorski višini 375 metrov. O kakršni koli poti ni bilo ne duha ne

sluha, zato bi lahko rekel, da smo tisti hrib, poraščen z gostim pikastim grmovjem, malce prehodili stoje, še več pa preplazili po trebuhu. To je bil moj prvi hrib, ki sem ga dobesedno preplazil. V soju svoje naglavne svetilke sem lahko opazoval pedologijo, spedologijo, geologijo, zoologijo in še kakšno univerzitetno znanost. Nisem tudi vedel, da naš team obvlada toliko kletvic.

Na koncu smo skupaj z jutranjo zoro in petjem petelinov prišli na vrh tistega hriba. "Evo stigli su i Slovenci", so nam rekli na kontroli in bili so zelo veseli, saj je čez to zeleno pikajočo goščavo prelezlo bolj malo ekip. "Pametnejše" ekipe so rajši prenehale s tekmovalnostjo in bile poslone v hotel v Opatijo. Ta noč je bila res divja, saj je pobrala veliko ekip in organizatorji so se prvič zamislili, da so morda malce pretiravali s časovnicami med posameznimi kontrolami in zahtevnostjo terena.

Mi pa smo se še borili. Sledil je hitri spust do mesta Valun (KT8), kjer nas je čakala nova preizkušnja. Presrečno so nas pozdravili v tem majhnem mestecu, od kjer nas je čakala etapa veslanja v dolžini 38 km. Ljudje moji, to je skoraj pol Cresa. Veslali smo skoraj 8 ur, en "šiht" bi lahko rekli. To se je res vleklo kot mehiške nadaljevanke. Na desni strani otok, na levi morje in dva kajaka v modrini morja, ki počasi napredujeta proti severu. Od hrane smo največ uživali razne energetske ploščice znanih proizvajalcev. Med veslanjem smo tudi malce spali; glavno, da si zraven veslal, vse to je možno. Proti 18. uri smo le priveslali na celino. Brseč (KT 10) je bilo mesto našega srečnega izkrcanja. Zopet smo zelo hitro jedli, se spreoblačili, spakirali vsak svoj nahrbtnik in odrinili naprej. KT 9 so zaradi velikega odstopa ekip na naše veselje uknili.

Mountain bike je bila naslednja preizkušnja. Pot je vodila mimo Učke, Risnjaka, do Plataka. Torej smo se ekipe, kolikor nas je sploh še ostalo, dvignile z 0 metrov na 1.100 metrov nadmorske višine, včasih še malce višje. Poti, po katerih smo se vozili, so bile univerzalen makadam, volja organizatorja, kje se lahko vozi in kje ne. Zopet smo bili v popolni temi. Tam na

okoli 1000 metrov nadmorske višine nas je pričel na lahko obletavati še droben sneg.

Tukaj se nas je pričela lotevati tudi prva utrujenost. Po dobrih 40 urah neprekinjenega delovanja se Svizcev pričela lotevati zaspanost. Nekateri smo bili bolj, drugi manj zaspani. Če človek zaspi na kolesu, postane stvar zelo resna. Odločili smo se za krajši počitek, ki pa je pokazal, da sta zaspanost in utrujenost preveliki. Na KT11 smo Svizci tudi uradno odstopili. Lahko bi veliko napisal o teh zadnjih dveh urah našega nastopa, za kar pa ni ne prostora in ni ne namen tega članka.

Od tu naprej je nadaljevalo pot samo še pet ekip, ki so tudi prišle do konca etape. Predhodno etapo so skrajšali zaradi velikega odstopa. Veslanja na Kolpi na našo nesrečo nismo videli. Zmagali so Poljaki.

Česa smo se Svizci naučili!

Tekma je bila za nas veliko doživetje. Spoznali smo, kaj zmoremo in kaj še moramo popraviti. Vsi smo enotnega mnenja, da gremo drugo leto zopet v novo pustolovščino, ki se bo odvijala na področju Velebita. Predvsem smo pridobili nove izkušnje in novo strast. Mislim, da smo z osmim mestom dostojno zastopali Slovenijo. Ni nas izdala kondicija, temveč potreba po spanju. Fizično in psihološko kondicijo bomo tako začeli pridobivati že danes. Vsekakor je bila to zelo lepa pustolovščina.

Nihče od nas ni vedel, da nam vsi taboriški prijatelji pripravljajo topel sprejem pred Rdečo dvorano v Velenju, kljub temu, da je bila ura že okrog ene zjutraj. Hvala vsem.

Vse dodatne informacije o tekmi lahko dobite na spletnih straneh <http://svizci.rutka.net> ali <http://www.bjelolasica.hr/adventure/arb2001/main.htm>. Prav tako so tu vsi naši sponzorji, ki jih je bilo res veliko.

Marko Ranzinger

Preživeli Svizci: Andrej, Peter, Nataša in Marko

Benigno povečanje prostate

Prostata ali obsečnica je za oreh velik moški spolni organ, ki leži v medenici tik pod mehurjem in objema osrednji del - sečnico. Ima dvojno nalogo. S svojo mišico zažemalko zapre sečni mehur v trenutku, ko se izlije seme, in tako prepreči hkratno odtekanje seča.

Poleg tega izloča mlečno vlecljivo tekočino, ki tvori glavni del sperme. S svojo lužnostjo pospešuje gibanje semenčic in jih ohranja zdrave. Motnje v sestavi prostatične tekočine ali onemogočeno izločanje so lahko tudi vzrok moške sterilnosti.

Od rojstva do pubertete raste prostata zelo počasi. V obdobju pubertete se hitro poveča in raste vse do konca tretjega desetletja. Do konca petdesetih let ostaja približno enako velika. Nato pa se lahko prične volumen manjšati, kar vodi v atrofijo, ali pa, tudi brez pravega razloga, postopno večati. Povečana žleza začne pritiskati na sečnico, ki se postopno zožuje in ovira pretok seča.

Ne-rakavo povečanje (benigna hipertrofija) prostate (BHP) je bolezen, ki se pojavi pri moških, starejših od 45 let. Ima jo več kot 70 odstotkov moških, starih nad 60 let. Razvije se iz žleznega tkiva v prehodni coni prostate, ki je pri mlajših moških majhna in vsebuje le 5 odstotkov žleznega tkiva. V starosti se prehodna cona zaradi vpliva hormonskih sprememb poveča. Vsebuje vse več žleznega tkiva, pogosto pa se loči od tkiva centralne in periferne cone in ju stiska na obrobje. To je ne-rakava novotvorba, ki jo imenujemo tudi adenom prostate.

Razvije se iz prehodne cone. Ima povsem središčno lego, tik pod sluznico sečnice. Pogosto lahko utesnjuje sečnico ob izhodu iz mehurja in tako ovira odtek seča.

Prisotnost adenomov, ki ne motijo odtoka seča, na organizem ne vpliva škodljivo in tudi ne povzročajo subjektivnih težav. Šele zaradi motenega odtoka seča postanejo moški z adenomom prostate bolniki. Pri tem velikost adenoma ni pomembna, saj ni direktne poveza-

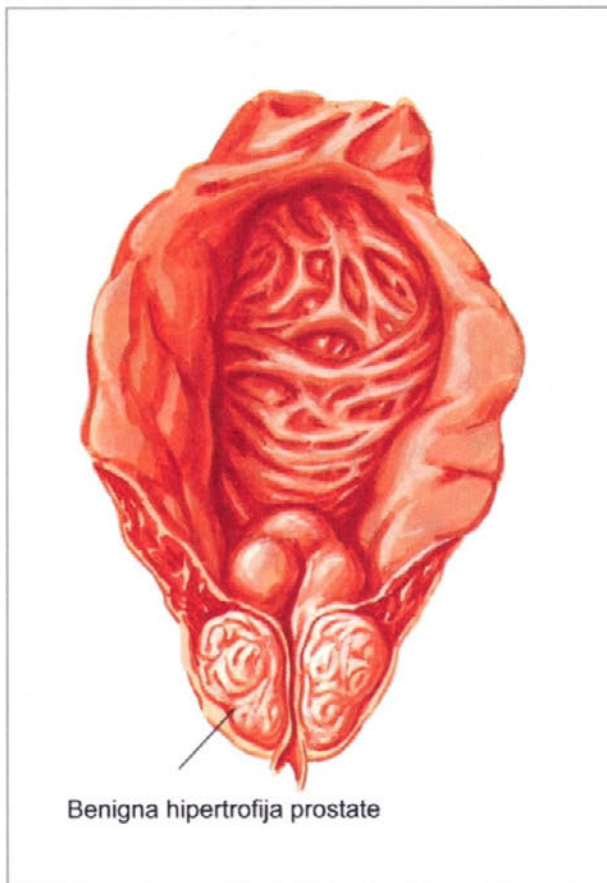
ve med velikostjo in kliničnimi težavami.

Največja težava, ki jo povzroči BHP je torej oviran odtek seča iz sečnega mehurja. V začetku poskuša mišica stiskalka sečnega mehurja z močnejšim krčenjem in stiskanjem premagati oviro pri odtoku seča. Zato se bolj razvije, zadebeli in okrepi. Med odvajanjem seča se mehur izprazni v celoti. Na tej stopnji že manjša napolnitev mehurja sproži potrebo po praznjenju, zato morajo bolniki pogosto na vodo, še posebno prek noči. Curek je šibek in se pogosto prekinja.

V naslednji, drugi, stopnji se zaradi povečanega adenoma sečnica še bolj stisne.

Sečni mehur med praznjenjem ne more iztisniti vsega seča, ki tako prične zastajati v mehurju. Mišica stiskalka se utruji prej, preden iztisne seč iz mehurja. Bolnik mora na vodo pogosto. Da seč priteče, pa mora čakati in močno pritiskati. Odtekanje je počasno, curek pa šibek. Med težavnim mokrenjem lahko popokajo žilice v mehurju ali sečnici. Na vodi je pogosto najti sledove krvi. Zaradi zastajanja seča prihaja do pogostih vnetij in nastanka kamnov.

Na tretji stopnji boleznici sečni mehur zaradi zasta-

Benigna hipertrofija prostate

janja seča močno razširi. Ko kapaciteta raztegnjenega mehurja preseže 500 ml, čezmerno raztegnjena mišica izgubi sposobnost krčenja in iztiskanja seča. Curek postane izredno šibek, včasih bolnik pušča vodo le po kapljicah. Ko pride do popolne zapore in je puščanje seča povsem onemogočeno, moramo bolniku vstaviti posebno cevko - kateter. Zastajanje seča v polnem mehurju povzroči hude bolečine v spodnjem delu trebuha. Okužba mehurja povzroča še dodatne pekoče bolečine ob puščanju vode. Dokončno rešitev dosežemo le z operativnim posegom.

Neodvisno od stopnje obolenja se lahko ob prevelikem uživanju alkoholnih pijač, črne kave ali ob prevelikih odmerkih zdravil za odvajanje vode,

Ne-rakavo povečanje (benigna hipertrofija) prostate (BHP) je bolezen, ki se pojavi pri moških, starejših od 45 let. Ima jo več kot 70 odstotkov moških, starih nad 60 let.

Vsak dan nam je podarjen

Za psihično in fizično zdravje potrebujemo dovolj spanja, dovolj vadbe, dovolj hrane, dovolj časa, ki ga preživimo z ljudmi, ki jih imamo radi, in dovolj časa zase.

Predvsem moramo poskrbeti, da se ravnamo po čustvih in pozorno spremljamo, kako preživimo svoj čas. Ko se zjutraj zbudite, si vzemite 30 sekund časa za premislek, kaj boste danes naredili zase.

To je lahko sprehod do tržnice, kjer si boste kupili svoj najljubši sadež. Lahko je obljuba samemu sebi, da boste zvečer poklicali svojega najboljšega prijatelja ali prijateljico ali odšli na večerni sprehod s psom.

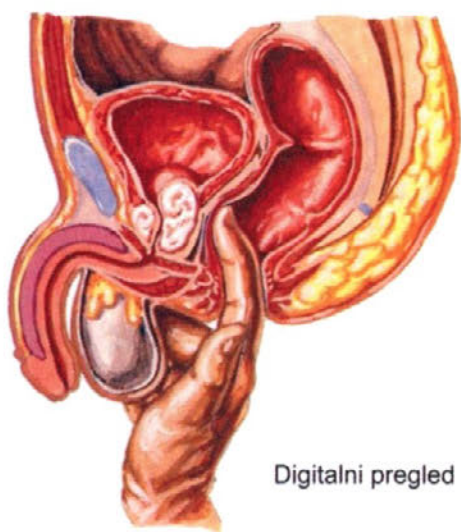
Potrebno je imeti tudi dovolj intimnih trenutkov, si deliti misli in čustva z drugo osebo, kar pomeni nekemu zaupati in pokazati svojo ranljivost.

Intimnost nam pomaga sprostiti stres, ki lahko oslabi naš imunski sistem. Ljudje, ki jim primanjkuje intimnosti, naj bi bili pogosteje in hitreje bolni ter osamljeni. Treba se je zavedati svojih čustev, jih sprejeti in jih tudi deliti z drugimi, nikakor pa se jih sramovati.

Poskrbeti pa moramo tudi za prehrano in spanec. Naše telo mora prejeti zadostno količino kalorij, kar je nujno za rast in obnovo tkiva, za vzdrževanje zdrave kože in dobro delovanje mišic. V nasprotnem primeru se počutimo utrujene, pogosto zbolimo, koža in lasje pa so brez leska.

Kadar pa nam primanjkuje spanca, to vpliva na naše razmišljanje in po nekaterih raziskavah naj bi celo skrajšalo naše življenje. Vodi pa tudi v povečan krvni pritisk, srčni napad, srčno kap ali celo sladkorno bolezen. Zato odrasel človek potrebuje na dan šest do devet ur spanja.

/Zdravje/

Digitalni pregled

pojavi nenadna zapora odtoka seča. Po odstranitvi vzroka in kateteriziranju težave minejo, nedvomno pa dogodek naznanja pojav BHP.

Potek bolezni je dolgotrajen in napreduje zelo počasi. Bolezenske znake tako bolniki pogosto zaznajo šele zelo pozno. Sicer pa je doživljanje težav zelo individualno.

Ob sumu na BHP zdravnik opravi najprej telesni pregled. Pri rektalnem pregledu z orokavičenim prstom skozi danko iztira prostato.

Ugotovi lahko povečano žlezo, najde morebitne trše vložke ali mehkejša boleča mesta. Laboratorijsko določi raven za prostato specifičnega antigena (PSA). Natančnejše podatke nam da ultrazvočna preiskava. Z njeno pomočjo urolog opravi tudi punkcijo spremenjenega prostatičnega tkiva ter po analizi celic izključi morebitno rakasto obolenje.

Bolnike z BHP v prvi in drugi stopnji lahko zdravimo z zdravili, tiste s tretjo stopnjo pa le operativno. Pri začetnih težavah si lahko pomagamo tudi s čaji drobno svetnega vrbovca, koprive, gorske rese in njivske preslice. Zelišča sprostijo določene mišice sečnega mehurja, zmanjšajo oteklino in obnavljajo žlezno tkivo prostate.

Če je uporaba čajev neučinkovita, bomo uporabili zdravila, ki sproščajo mišice mehurja. Drugi preparati zmanjšujejo velikost

prostate. Morebitna vnetja bomo zdravili z antibiotiki.

Pri operaciji najpogosteje del prostate odstranijo prek sečnice. Približno 5 odstotkov moških ima po posegu težave z inkontinenco.

Redko se po operaciji pojavi impotenca. Manj zapletov opažajo po posegu, ko z laserjem tkivo prostate izžgejo. Zadnji hit je uporaba mikrovalovnega grelnega elementa, ki skrči povečano tkivo prostate, in uporaba balonskega katetra za razširitev sečnice.

Da bi kar najbolj preprečili BHP, moramo preprečevati vnetja sečil. Izogibajmo se obilnih obrokov, sedečega načina življenja in kronične zapeke. Hrana naj bo lahka, z malo ali nič alkohola, brez ostrih začimb in mrzlih pijač.

V hladnih dneh nosimo tople, dolge spodnjice, hlače pa naj ne bodo pretesne. Uporabimo še topla oblačila, ki ohranjajo toploto okoli križa in spodnjega dela trebuha.

Pomembno je, da ob morebitnih motnjah odvajanja seča takoj poiščemo pomoč pri svojem zdravniku. Le tako lahko pričakujemo pravočasno in ustrezno zdravljenje ter preprečimo neugodne zaplete. Včasih se lahko za istimi simptomi skriva tudi drugo obolenje - vnetje, kamen ali celo rakava razrast.

Zato ob težavah nikar ne odlašajmo z obiskom pri zdravniku.

prim. Janez Poles, dr.med.-internist

Da bi kar najbolj preprečili BHP, moramo preprečevati vnetja sečil. Izogibajmo se obilnih obrokov, sedečega načina življenja in kronične zapeke.

Zahvala

Ob mnogo prerani izgubi moža in očeta

Ivana Jelena

se iskreno zahvaljujemo sodelavcem v PLP in sindikatu Premogovnika Velenje za izrečena sožalja in darovano cvetje in sveče. Hvala tudi govorniku za besede slovesa ter častni straži in rudarski godbi za izkazano pozornost.

Žena Pavla, sin Silvo z ženo, hči Magda z družino in Dani

Zahvala

Ob smrti moža, očeta in dedija

Jožeta Skutnika

se zahvaljujemo kolektivu Premogovnika Velenje, godbi na pihala, rudarski častni straži, nosilcem praporov za spremstvo ter govorniku za občutene besede slovesa.

Hvala za podarjeno cvetje, izrečena ustna sožalja. Hvala vsem njegovim kamaratom, ki so ga pospremili na zadnji poti.

Vsi njegovi

Zahvala

Ob smrti mame

Martine Blagotinšek

se zahvaljujeva sindikatu in sodelavcem za izrečena sožalja in izkazano pomoč.

Stane in Franc Blagotinšek

Zahvala

Ob smrti mame se iskreno zahvaljujem sodelavcem Tehničnih služb - Projektiva in sindikatu Premogovnika Velenje za izrečena sožalja, darovano cvetje in denarno pomoč.

Marjan Pirtovšek

Zahvala

Ob smrti mojega očeta

Jožefa Plohla

se zahvaljujem sindikatu podjetja in sodelavcem Praktičnega izobraževanja za darovano cvetje in izrečena sožalja.

Milan Plohl

Zahvala

Zahvaljujem se sindikatu podjetja in sodelavcem Elektro Jug za darovano cvetje in denarno pomoč ob smrti moje hčerke

Edite.

Franci Pogorevc

Zahvala

Ob smrti očeta

Jožeta Skutnika

se zahvaljujem sindikatu HTZ in mojim sodelavcem na konjereji za darovano cvetje in sveče, izrečena sožalja ter spremstvo očeta na zadnji poti.

Sin Tone

Popravek

V 7. številki Rudarja smo v članku Marijana Lipičnika "Naši projekti uspešno pridobivajo podporo" (stran 9) pomotoma zapisali, da je Premogovnik Velenje sodeloval na razpisu Ministrstva za gospodarstvo z dvema projektoma in da je strokovna komisija potrdila enega od njiju.

Ta podatek je napačen, saj je komisija potrdila oba prijavljena projekta.

Za napako se vsem prizadetim opravičujemo.

Urednica

Rešitev nagradne križanke ERICo,

objavljene v Rudarju 7/2001, je geslo:

znanje za boljše okolje.

Prejeli smo 77 rešitev in izžrebali tri nagrajence: **1. nagrada** Danica Nurikič, Slomškova 7, 3210 Slovenske Konjice, **2. nagrada** Darko Strahovnik, Prešernova 6, 3320 Velenje, **3. nagrada** Marija Nedeljko, Šenbriška 13, 3320 Velenje.

Nagrajenci naj se po nagrade oglasijo v tajništvo ERICa, Inštituta za ekološke raziskave, Stari jašek, Velenje.

Čestitamo nagrajencem, vse bralce pa vabimo k reševanju nove nagradne križanke v tej številki Rudarja.

**PONUJAMO VAM
 UGODEN NAKUP**

MOBILNIH TELEFONOV
 ERICSSON T29s in
 ERICSSON T39m

V nakup vam ponujamo

razne telefonske aparate ter opremo in sklenitev vseh Mobitelovih naročniških paketov.

Zaposlenim v poslovnem sistemu Premogovnik Velenje omogočamo obročno plačilo prek osebnih dohodkov.

Ponujamo vam:

GSM telefonske aparate, mobi pakete, mobi kartice, brezvrvične telefonske aparate Siemens, navadne telefonske aparate raznih proizvajalcev, dodatno opremo za GSM aparate, servisiranje telefonskih aparatov.

Vabimo vas, da nas obiščete v poslovnih prostorih v Kersnikovi 13 v Velenju. Lahko pa nas tudi pokličete na telefonsko številko 58-72-400 ali na interno številko 22-00.

Gost

TURISTIČNA AGENCIJA
 Cankarjeva ulica (stekleni paviljon)
 TELEFON: 897 32 80

Božični program v Kranjski Gori,

22. - 29. december

Polpenzion v hotelu oz. najem apartmaja, turistična taksa, kopanje v novem vodnem parku, nočno sankanje, brezplačna izposoja smučarske opreme, svečana božična večerja ter uporaba telovadnice... že od 26.000 SIT dalje

Predbožični izleti

8.12., 15.12. – Dunaj 5.900 SIT

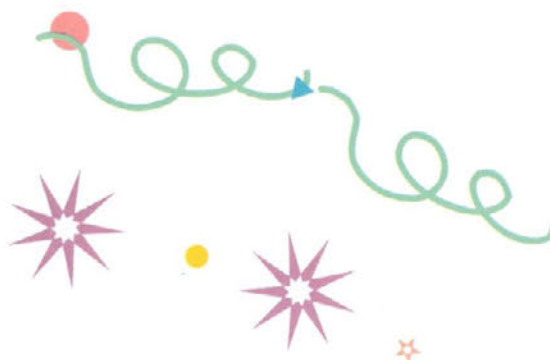
15.12. – Kraljevsko jezero in Salzburg 7.500 SIT

15.-16.12. – Nurnberg 26.000 SIT

15.12., 22.12. – Munchen 8.300 SIT

22.12. – Dunaj s koncertom v palači Palffy 5.900 SIT + vstopnica

22.-23.12. – Dunaj s koncertom v Majorats Palais 21.900 SIT + vstopnica

Bogata ponudba novoletnih programov!
 Obiščite nas!

Hotel Barbara Fiesa

vas vabi na silvestrovanje
od 30.12.2001 do 3.1.2002.

Preživite praznične dni na slovenski obali,
v prijetnem okolju, dobri družbi in bogatem prazničnem programu
hotela Barbara v Fiesi.

Cena: 3-dnevni paket s silvestrovanjem od 42.600 SIT dalje,
5-dnevni paket s silvestrovanjem od 57.000 SIT dalje.

Informacije in rezervacije:

Turistična agencija Gost
Cankarjeva c. / stekleni paviljon /
tel: 03 89 73 280

Restavracija Jezero

vabi na silvestrovanje v družbi ansambla Fantje treh dolin s pevko Sanjo Mlinar.
Pripravljajo bogat silvestrski meni, dobro glasbo in zabavo, polnočno presenečenje...

Cena: 10.000 SIT

Informacije in rezervacije :

Restavracija Jezero Velenje
tel: 03 58 66 462

Gost d.o.o. Velenje
vas vabi,

da v njegovih lokalih organizirate poslovna srečanja,
zaključke ob koncu leta, osebna praznovanja, nedeljska kosila... Prijetno urejeni
lokali, bogata kulinarčna ponudba in tradicija zagotavljajo vaše zadovoljstvo.

Restavracija Jezero Velenje, tel: 03 58 66 462

Restavracija Klub Velenje, tel: 03 58 62 131

Vila Široko Šoštanj, tel: 03 58 81 030

Bistro Arkada Velenje, tel: 03 58 69 061

Vabljeni!

Habit d.o.o., agencija za nepremičnine vam pomaga, svetuje in posreduje pri prodaji, odkupu, najemu in oddaji v najem vseh vrst NEPREMIČNIN. Smo imetniki IBN licence za posredovanje v prometu z nepremičninami. gsm: 041/ 665-223

Kot vaš upravnik skrbimo za: vse postopke vzdrževanja, izvajanje večjih investicijskih del na zgradbi, omogočanje nemotene uporabe skupnih prostorov, objektov in naprav na način, ki zagotavlja najboljšo izrabo vsakemu posameznemu stanovalcu. Telefon dežurnega za upravljanje: 041/ 646-721.

PONUDBA:

PRODAMO - Kmetijo v Teharjah pri Celju (starejša hiša, gospodarsko poslopje, čebelnjak, travnik, njiva, v skupni izmeri 1,26 ha. Cena 125.000 DEM (po dogovoru)

PRODAMO - Hišo v Mislinji (176 m²), zemljišče 641 m², cena: 145.000 DEM (po dogovoru)

PRODAMO - (3) trisobno stanovanje na odlični lokaciji v Velenju, stanovanje je v celoti obnovljeno.
- za ostalo ponudbo pokličite

Mnogi nam zaupajo že vrsto let. Zaupajte nam še vi !

gsm: 041/665-223 tel: 03 898 16 00

STUDIO ZA RAČUNALNIŠKO OBLIKOVANJE IN FOTOKOPIRANJE

HTZ
VELENJE
I.P., d.o.o.

Računalniško oblikovanje

Najmodernejša računalniška oprema in izkušnje zaposlenih v studiu vam nudijo možnost hitre in kvalitetne, cenovno konkurenčne storitve in izdelke, kot so:

- svetovanje,
- izdelava osnutkov,
- skeniranje fotografij,
- računalniško retuširanje,
- povečave,
- fotomontaže,
- tiskanje tudi v fotokvaliteti, skoraj neomejene velikosti in na različne materiale,
- tiskanje in obrez unikatnih nalepk,
- računalniški izrez samolepilne folije,
- izdelavo reklamnih transparentov,
- izdelavo reklamnih panojev.

Fotokopiranje

Visoko kvalitetni in zelo hitri stroji za fotokopiranje ter izkušena ekipa kopirničarjev kvalitetno ugodi skoraj vsem vašim željam in potrebam fotokopiranja. Zagotavljamo najhitrejše in cenovno najugodnejše storitve, kot so:

- črnobelo fotokopiranje od A4 (210mm x 297mm) do A0 (841mm x 1189mm),
- kopiranje načrtov,
- barvno fotokopiranje do formata A3 (297mm x 420mm),
- sortiranje in spenjanje fotokopij,
- različne vezave,
- odtisi na tkanine in puzzle.

Obiščite nas v Steklihi direkciji, na naslovu
Rudarska 6, Velenje, informacije prek telefona 03/ 89 82 177,
delovni čas: vsak dan od 7. do 19. ure,
ob sobotah od 8. do 12. ure, ob nedeljah in praznikih pa imamo zaprto.

Celje - skladišče

D-Per
65/2001

5000009844,8

COBISS o

OSREDNJA KNJ. CELJE

SIPO - SERVIS IN PROIZVODNJA OPREME

Poletja je konec!

Kaj pa obutev vašega avtomobila?

**ZDAJ JE ČAS, DA LETNE GUME
ZAMENJATE Z ZIMSKIMI!**

Za vas bomo vsak delovni dan delali v najmanj dveh izmenah.
Če nam zaupate ključe vašega avtomobila, bomo poskrbeli
za njegovo novo obutev, medtem ko boste vi na delu.

Ob nakupu pnevmatik vam nudimo 15% popust. Omogočamo plačilo
na več obrokov z odbitki pri plači. Pri nas kupljene pnevmatike
montiramo po simbolični ceni 99 SIT/kom.

Hkrati vam omogočamo strokovni pregled
vašega vozila za varno vožnjo v zimskem času.

Ugodnosti veljajo od 15.10. do 15.12.2001.

Obiščite nas v vulkanizerski delavnici
levo od tovarnega vhoda, pokličite po internem
telefonu 206 ali pišite na elektronski naslov uros.bogataj@rlv.si

<http://www.htz.si>